

TURISTIČNO DRUŠTVO
Črna na Koroškem
70 let

TURISTIČNO DRUŠTVO

Črna na Koroškem 70 let

Založnik in izdajatelj: Turistično društvo Črna in Občina Črna na Koroškem

Uredniški odbor: Janez Švab, Neva Germadnik in Nada Vačun

Fotografije: Boris Keber, Alojz Repanšek, Irena Greiner, Borut Repanšek,

Vili Fajmut, Tomo Jeseničnik, Drago Repnik, arhiva časopisov Večer

in Črnjanske cajtnge ter arhiva občine in TD Črna na Koroškem

Naslovnica: Črna na Koroškem, foto Boris Keber

Jezikovni pregled: Irena Greiner

Izvedba: Epigrafi, Blaž Prapótnik, s. p.

Naklada: 150 izvodov

Leto izdaje: 2026

Ni za prodajo

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:338.48(497.4Črna na Koroškem)(091)

TURISTIČNO društvo Črna na Koroškem

Turistično društvo Črna na Koroškem : 70 let / [uredniški odbor Janez Švab,
Neva Germadnik in Nada Vačun ; fotografije Boris Keber ... et al.] - Črna na Koroškem :

Turistično društvo Črna : Občina, 1980

ISBN 978-961-97073-2-6 (Občina Črna na Koroškem)

COBISS.SI-ID 284718851

An aerial photograph of the town of Črna na Koroškem, Slovenia, nestled in a valley. The town features numerous buildings with red-tiled roofs, a prominent church with a green steeple, and a large cemetery on the right. A river flows through the town. In the foreground, a large, reddish-brown cable car wheel is suspended from a cable, partially obscuring the view of the town. The background consists of steep, forested mountains.

TURISTIČNO DRUŠTVO Črna na Koroškem 70 let

Vsebina

TURISTIČNO DRUŠTVO Črna na Koroškem 70 let

Janez Švab

ČE SE HOČEŠ LUŠTNO IMETI, MORAŠ V ČRNO	7
--	---

Romana Lesjak

70 LET TRADICIJE, GOSTOLJUBNOSTI IN SKUPNIH ZGODB	9
---	---

BESEDE PREDSEDNIKOV TURISTIČNEGA DRUŠTVA ČRNA

OD LETA 1955 DO 2026	10
----------------------------	----

Jani Hercog	10
--------------------------	----

Franc Stakne (1925–2010)	12
---------------------------------------	----

Štefanija Emeršič	15
--------------------------------	----

Janez Švab	16
-------------------------	----

PREDSTAVITEV KRAJEV:

Črna na Koroškem	17
------------------------	----

Topla s Peco	19
--------------------	----

Najevska lipa	22
---------------------	----

Janez Švab

PRIPOVEDKA O KRALJU MATJAŽU	23
-----------------------------------	----

TURISTIČNO DRUŠTVO ČRNA NA KOROŠKEM	24
---	----

ZGODOVINA KOROŠKIH TURISTIČNIH TEDNOV	25
---	----

KAKŠNE SO BILE PRIPRAVE IN IZVEDBE TURISTIČNEGA TEDNA?	28
--	----

(Po zapisu Aleša Mrdavšiča povzel Janez Švab)

Rok Šušel

GASILCI KOT STEBER VARNOSTI IN TRADICIJE TURISTIČNEGA TEDNA	30
---	----

Ivanka Šušel

Nekaj misli ob 70. Koroškem turističnem tednu	31
---	----

Jožef Lipovšek

Ob 70. obletnici Turističnega društva Črna	33
--	----

Janez Švab

LOVSKE PRIREDITVE V OKVIRU KOROŠKIH TURISTIČNIH TEDNOV 35

HOLCARSKO – PAVRŠKI DAN 37

Marijan Lačen

PLANINSTVO MED TURISTIČNIM TEDNOM 39

Marta Repanšek

LITERARNI VEČERI 40

SPOMINI NA TURISTIČNI TEDEN V ČRNI 42

Aleš Moličnik

ŠTEHVANJE V ČRNI NA KOROŠKEM 44

Gvido Jančar

70 LET POHODA PO POTEH KOROŠKEGA BATALJONA 45

Drago Repnik

VESELI ODER 47

Rozalija Proje

ČEBELARSKO DRUŠTVO ČRNA 51

Gorazd Mlinšek

KULTURNO DRUŠTVO GOZDAR IN TURISTIČNI TEDEN 52

Simon Klavž

MARATON KRALJA MATJAŽA (MEMORIAL MIRANA ČASA) 54

TURNIRJI V ODBOJKI V ČASU TURISTIČNEGA TEDNA 56

NOGOMET DEBELI proti SUHIM 57

TURISTIČNI TEDEN IN ZANIMIVOSTI V SLIKI 58

Črna na Koroškem, pogled z Obistovih peči (Foto: Tomo Jeseničnik)

ČE SE HOČEŠ LUŠTNO IMETI, MORAŠ V ČRNO

Oblika poseljenosti in predvsem ljudje obeležijo šege in navade ljudi, ki tam živijo. Nekakšen stereotip o določenem kraju služi vedno za označitev kraja in še danes se ve, v kakšnem kraju ljudje negujejo kakšne navade. Verjemite, da te navade ljudi še vedno vplivajo na to, v koliki meri ljudje te običaje spoštujejo in jih obujajo v obliki prireditev.

Prva omemba kraja Črna na Koroškem sega v leto 1137. Kmetije so tu nastajale relativno pozno, v 13.–15. stoletju, ko je orne zemlje v dolini zmanjkovalo. Kmetije ali hube so bile oblikovane tako, da so bile velike po površini in da so izpolnjevale vse tiste pogoje, ki so kmetiji dale priložnost ohraniti se čez leta, desetletja in stoletja. V Sloveniji je takšna poselitev v obliki celkov značilna za Koroško, Pohorje in del Gorenjske.

Zaradi velikosti so bile kmetije druga od druge oddaljene nekaj kilometrov, včasih celo kakšno uro peš hoda daleč. Ljudje se med seboj niso redno obiskovali; za obisk so bili primerni le pomoč pri delu, prazniki, zaključki del in daljši zimski dnevi.

Takratna srečanja so bila običajno daljša in največkrat jih je spremljala glasba, mošt (jabolke in hruške) in žganje (sadjevec, borovničevo, jerebikovo, bezgovo in češpljevo žganje) ter veliko drobnih šal, dovtipov in enostavnih iger.

V dolinah sta se kmalu razvila rudarstvo in industrija. Za delo ni bilo dovolj domače delovne sile in vedno več delavcev je prihajalo v Mežiško dolino iz

drugih predelov Slovenije in ostalih pokrajin Avstro-Ogrske. S prihodom delavcev od drugod se je v te kraje prineslo kar precej običajev, šeg in navad.

V gozdovih (slabše plačana delovna mesta od industrijskih) so bili gozdni delavci, oglarji in furmani od drugod. V rudnikih Leše, Mežica in Črna ter v fužinah Ravne, Prevalje in Črna so se delavci dobro pomešali (domačini so tu iskali delo, kot sem že omenil, zaradi dobre plače).

Torej v krajih, ki so bili redkeje poseljeni, je prevladovala avtohtonost šeg in navad, medtem ko je bilo v dolinah pomešanega marsikaj. Tu se je veseljačilo z obilo pijače (tudi vina, ki so ga iznajdljivi gostilničarji vozili iz vinorodnih dežel in si pri tem naredili prave veselice). Vedno več je bilo razuzdanosti in vdajanja še drugačnim užitkom. Navsezadnje še danes velja rek: »Če se hočeš luštno imeti, potem moraš v Črno«.

Osnovna misel ob vsakoletnem organiziranju Koroškega turističnega tedna pa je: neprisiljena gostoljubnost koroških ljudi, pravljica pokrajina in njih liki ter pestrost prireditev so garancija, da se boste imeli lepo in da se boste k nam še vračali.

Organizator Koroškega turističnega tedna je Turistično društvo Črna ob veliki pomoči društev in posameznikov iz Črne in od drugod, ki se trudijo za dobro počutje obiskovalcev Črne.

Janez Švab

Žerjav (Foto: Tomo Jeseničnik)

70 LET TRADICIJE, GOSTOLJUBNOSTI IN SKUPNIH ZGODB

Ob praznovanju 70-letnice Turističnega tedna in Turističnega društva Črna na Koroškem se s ponosom oziramo na bogato pot, ki so jo soustvarjale generacije naših ljudi. Sedemdeset let je veliko več kot le številka. Pomeni sedem desetletij predanega dela, nešteto prostovoljnih ur, idej, sodelovanja in ljubezni do domačega kraja.

Leta 1956 se je začela zgodba, ki je prerasla v eno najlepših tradicij našega kraja. Zagnani posamezniki so verjeli, da lahko s skupnimi močmi naredijo Črno še lepšo, bolj urejeno, gostoljubno in prepoznavno. Njihova vizija je skozi desetletja ustvarila temelje, na katerih gradimo še danes.

Turistični teden ni le niz prireditev, je čas, ko se srečujemo, sodelujemo, praznujemo in s ponosom pokažemo vse, kar Črna na Koroškem je – kraj srčnih ljudi, bogate naravne dediščine, kulturnega ustvarjanja in neizmerne gostoljubnosti.

Ob tej pomembni obletnici želim izreči zahvalo vsem, ki ste skozi sedemdeset let pisali to lepo zgodbo. Hvala ustanoviteljem in pionirjem Turističnega dru-

štva, ki so s svojim entuziazmom začrtali pot. Hvala vsem predsednikom, članom upravnih odborov in prostovoljcem, ki ste skozi leta skrbeli, da je društvo žive-
lo, raslo in se razvijalo.

Hvala vsem društvom, organizacijam, podjetjem, ustanovam in posameznikom, ki ste s svojim delom, podporo in sodelovanjem bogatili turistični utrip našega kraja.

Sedanjim članom Turističnega društva Črna na Koroškem želim, da ohranjate tradicijo in jo uspešno povezuje s sodobnimi izzivi ter novimi priložnostmi.

Verjamem, da bomo tudi v prihodnje znali stopiti skupaj, negovati vrednote sodelovanja, prostovoljstva in pripadnosti ter pisati nove uspešne zgodbe naše Črne.

Iskrene čestitke ob 70-letnici Turističnega tedna in Turističnega društva Črna na Koroškem.

Romana Lesjak,

županja Občine Črna na Koroškem

BESEDE PREDSEDNIKOV TURISTIČNEGA DRUŠTVA ČRNA OD LETA 1955 DO 2026

TURISTIČNO DRUŠTVO ČRNA – SKUPAJ ZA KRAJ, KI GA IMAMO RADI

Ko govorimo o turizmu v Črni na Koroškem, se je dobro zavedati, da Turistično društvo Črna ni osrednji nosilec razvoja turizma v kraju. Vloga Turističnega društva Črna je nekoliko drugačna, a nič manj pomembna. Predvsem smo povezovalci ljudi, idej in aktivnosti, ki prispevajo k temu, da je naš kraj prijeten za življenje in privlačen za obiskovalce.

Turistično društvo Črna deluje kot prostovoljna in neprofitna organizacija, ki združuje krajanke z željo, da ohranjamo tradicijo, skrbimo za podobo kraja ter soustvarjamo dogodke, ki bogatijo življenje v naši skupnosti. Verjamem, da je prav v tem največja vrednost našega društva – v ljudeh, ki svoj čas, energijo in znanje namenijo skupnemu dobremu.

Med našimi najpomembnejšimi dejavnostmi je organizacija različnih dogodkov. Posebno mesto med njimi ima tradicionalna pustna povorka, ki jo pripravljamo skupaj z Osnovno šolo Črna. Veseli me, da s tem

ohranjamo pustno tradicijo, ki je v našem kraju prisotna že vrsto let in jo uspešno prenašamo na mlajše generacije.

Pomemben del našega delovanja je tudi skrb za urejenost kraja. Krajanke spodbujamo k cvetlični okrasitvi in urejanju okolice, saj verjamemo, da prijetna podoba kraja vpliva na dobro počutje domačinov in ustvarja lep prvi vtis za obiskovalce. Preko naših komunikacijskih kanalov redno delimo tudi informacije o turistični ponudbi občine in ponudnikov ter promoviramo dogodke in aktivnosti, ki jih pripravljajo različna društva in organizacije.

Da lahko vse to izvajamo, se vsako leto prijavljamo na različne razpise in iščemo dodatne vire financiranja. Društvo se financira predvsem preko razpisa Občine Črna ter s pomočjo sponzorskih sredstev lokalnih podjetij. Ob tej priložnosti bi se rad iskreno zahvalil podjetjem TAB, d. d., Slemenšek, d. o. o., Potel, d. o. o. in Vertikala – X, d. o. o., ki nam že vrsto let pomagajo pri našem delovanju. Brez njihove podpore bi bilo marsikatero aktivnost precej težje ali pa nemogoče izvesti.

19. 8. 1958 je Josip Broz Tito med 3. Koroškim turističnim tednom obiskal tudi Črno; obiskal je rudarje in železarje v Mežiški dolini

Na literarnem večeru na Koroškem turističnem tednu je gostoval tudi slovenski pisatelj in novinar Miloš Mikeln

Veliko pozornosti namenjamo tudi povezovanju. Dobro sodelujemo s sorodnimi društvi v Mežiški dolini, v zadnjih letih pa smo se skupaj s partnerji vključili tudi v projekte v okviru Lokalne akcijske skupine (LAS Mežiške doline). Takšna sodelovanja nam omogočajo izmenjavo izkušenj, nakup opreme, pridobivanje novih znanj in skupno iskanje razvojnih priložnosti.

Izpostaviti gre tudi dobro sodelovanje s Turistično-informacijskim centrom Črna. S sodelavci TIC-a redno usklajujemo aktivnosti, pripravljamo promocijska gradiva in skupaj iščemo načine, kako čim bolje predstaviti naš kraj in njegovo ponudbo.

Srce našega delovanja pa zagotovo predstavlja Koroški turistični teden, ki ga skupaj s TIC Črna in Občino Črna pripravljamo že kar 70 let zapored. To je dogodek, na katerega smo v društvu še posebej ponosni. Čeprav obiskovalci največkrat vidijo le končni rezultat, se za njim skriva ogromno ur prostovoljnega dela. Priprave trajajo skoraj vse leto in vključujejo številne organizacijske naloge – od pridobivanja dovoljenj in usklajevanja programa do sodelovanja z nastopajočimi, društvi in drugimi partnerji.

Kljub zahtevnosti organizacije verjamemo, da je ohranjanje te tradicije izjemnega pomena za naš kraj. Trudimo se pripraviti raznolik program, v katerem lahko vsakdo najde nekaj zase. Veseli nas, ko so dogodki dobro obiskani, ko se domačini družijo in ko obiskovalci odidejo z lepimi vtisi. Seveda smo včasih deležni tudi kakšne kritike, vendar jih sprejemamo kot dobronamerne spodbude za izboljšave. Naš cilj ostaja enak – ponuditi kakovosten program in dogodke, ki so dostopni vsem.

Časi se spreminjajo, tako se tudi naše društvo na področju članstva sooča s podobnimi izzivi kot števil-

Tudi Korošice aktivno sodelujejo na Koroškem turističnem tednu

na druga društva. Aktivnih članov ni veliko, vendar so tisti, ki sodelujejo, predani in pripravljeni prispevati svoj delež. Veseli me, da se nam v zadnjem času pridružujejo tudi mlajši člani in članice, saj prav oni predstavljajo prihodnost društva. Trudimo se ostati odprti za nove ideje in pobude, zato vedno poudarjamo, da so vrata društva odprta vsakomur, ki želi prispevati k razvoju kraja in sodelovati pri naših aktivnostih.

Ob koncu bi rad poudaril, da je vloga Turističnega društva Črna predvsem v povezovanju ljudi, ustvarjanju prijetnega vzdušja, skrbi za urejenost kraja ter organizaciji dogodkov, ki bogatijo življenje naše skupnosti. Naše aktivnosti so pogosto namenjene predvsem domačinom, spet drugač obiskovalcem, največkrat pa obojim. Prav iz teh številnih drobnih aktivnosti nastaja mozaik, ki daje Črni njen značaj in prepoznavnost. Če s svojim delom prispevamo k temu, da je naš kraj lepši, bolj živahen in bolj povezan, potem smo svoje poslanstvo izpolnili.

Jani Hercog,

predsednik Turističnega društva Črna

Znamenita kmečka povorka vsakoletnega turističnega tedna se vije skozi center Črne na Koroškem, sredina 20. stoletja

Gneča na jarmaku, iz reportaže s Koroškega turističnega tedna v Črjanskih cajtnгах avgusta 2006

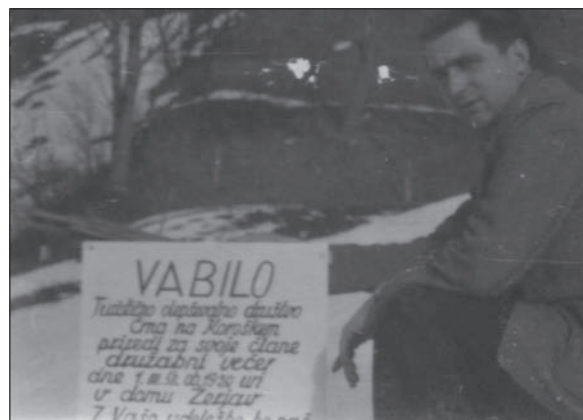
FRANC STAKNE (1925–2010)

Obstaja zgodba o tem, kako se je sedem različnih bankovcev pogovarjalo med seboj o svojih željah. Najskromnejši je bil bankovec, ki je dejal: »Oh, jaz pa si močno želim, da bi šel ven iz te škatle. Rad sem med ljudmi. Zlasti me veseli, ko sem v domovih revnih. Cilj mojega življenja je prinašati veselje drugim, jim pomagati v njihovih stiskah in lajšati njihovo trpljenje.« Ta simbolika dobro oriše značaj Franca Stakneta.

Franc Stakne se je rodil 25. marca 1925 v Javorju. Mlad je okusil tegobe življenja na mali kmetiji in še bolj strahove in preizkušnje druge svetovne vojne. Zaposlil se je pri Rudniku Mežica in si ob delu pridobival znanje in izobrazbo. Prvo domovanje mu je bilo v Žerjavu. Je med najzaslužnejšimi pri izgradnji ponosa kraja - Delavskega doma v Žerjavu.

Leta 1953 se je preselil v Črno, si osnoval družino in del energije vložil v predsednikovanje občinski skupščini. Ob reorganizaciji občin je postal vodja komunalne službe in v kraju se pojavijo nov vodovod, prve asfaltne ceste in začetki kanalizacije. Zavedal se je, da je potrebno živeti od naših tovarn, želel pa si je spremembe v smer, da je potrebno kaj narediti za lepšo, prijaznejšo podobo kraja, ki bo nudila ljudem delo, povezano z lepoto vasi in njene okolice. V to je vložil veliko truda.

V prelomnih devetdesetih letih je bil član lokalnega vojaškega štaba. Priznane sposobnosti, priljublje-

Franc Stakne, ustanovitelj in dolgoletni predsednik TD Črna, 1958

nost med ljudmi, ljubezen do kraja in ljudi so leta 1994 kar silile h kandidaturi za župana. Sledilo je osemletno trdo delo župana; kraj je pred tem stagniral zaradi svoje lege in zaradi zapiranja rudnika. Župan pa je lovil priključke s sosedi in ohranil prijaznost do svojih ljudi in do obiskovalcev. Veliko delo.

Turistično društvo Črna ga je predlagalo za častnega občana, kajti Franc Stakne je bil pobudnik ponovnega aktiviranja društva leta 1955.

Skoraj nisem spregovoril o lepem življenju v njegovi družini.

Najprej je bila to velika skrb žene, otrok in vnukov za pre zaposlenega očeta, moža in dedija, pa vračilo s prijaznim, vzornim odnosom do bolehnih žene in bližnjih.

Star latinski pregovor pravi: »*Qualis vita, finisita*« ali po naše, kakršno je življenje, tak je njegov konec.

Janez Švab

Javorci so želi in muzicirali, da se je treslo vse na vozu in okrog njega (Foto: A. Šertel)

Utrinek s sprejema vrhunškega alpinista Grege Lačna, Franc Stakne sedi v sredini

ZARADI BOGATE DRUŠTVENE DAJAVNOSTI IN PROSTOVOLJSTVA SE NAŠ TURISTIČNI TEDEN RAZLIKUJE OD PODOBNIH PRIREDITEV

Začetek mojega dela pri Turističnem društvu Črna je bil v času predsedovanja Ivane Mrdavšič, takrat sem bila članica upravnega odbora. Kmalu zatem sem postala tajnica tega društva. Leta 2000 je predsedovanje društva prevzel Janez Švab. Ko je on postal župan občine Črna, mi je dodelil mesto podpredsednice, saj je bil bolj omejen s časom, jaz pa sem ga z določenimi nalogami malo razbremenila. To je trajalo do leta 2010, ko je prevzela županovanje Romana Lesjak in takrat sem postala predsednica TD.

Ob nastopu te funkcije sem se zavedala, da prevzemam društvo z zelo bogato tradicijo, društvo, ki je povezovalo ljudi in širilo kulturo, zato sem začela z delom z vso resnostjo in veliko odgovornostjo do predhodnikov. Poskusili smo oživiti znamenito kmečko povorko in po zaslugi Martina Cigaleta, ki je bil povezovalac med kmeti in društvom, nam je uspelo. Predstavitev teh starih kmečkih običajev je bila med ljudmi zelo dobro sprejeta. Nekoč so za tako povorko uporabili konje, kar je bilo seveda bolj zanimivo, potem pa so jih zamenjali traktorji, saj gre čas naprej in je vprežnih živali zelo malo. Druga novost, ki smo jo vpeljali, je bil Veseli oder, katerega idejni soavtor je bil župan Janez Švab ob Dragu Repniku, ki je z organizacijo in glasbenim vodenjem poskrbel, da smo na jarmaku postavili oder, na katerem so imeli priložnost nastopiti vsi, ki so kakorkoli želeli predstaviti svoje znanje oziroma talent. Tako smo lahko prisluhnili pevcem, glasbenikom in recitatorjem ter si ogledali kak skeč ali igro. Veseli oder je popestril dogajanje na jarmaku,

čeprav je sejem že sam po sebi zanimiv in dobro obiskan. Najprej se je to dogajalo v centru vasi, kar je bilo ljudem najbolj zanimivo, potem pa je bilo treba zaradi vse strožjih varnostnih predpisov oder prestaviti pred Kulturni dom in to je sovpadalo z obnovitvijo le-tega. Ljudje so se morali navaditi na novo lokacijo, na začetku je bilo nekaj odpora pri gostincih, potem pa se je ugotovilo, da lahko obiskovalci v miru posedijo na široki ploščadi. Druge novosti, ki smo jih vpeljali, so bile: planinski pohod, pohod do izvira reke Meže, skupaj z Občino smo izvedli srečanja z nekdanjimi Črjani, v Grohatu srečanje s Solčavani ...

Priprava se je pričela že na začetku leta, ker je bilo treba določiti akterje in izvajalce ter termine. Ob tem je bil največji projekt nabiranje sredstev preko sponzorjev. To so bili: TAB, MPI, zavarovalnice ... ter domači podjetniki. Včasih smo šli iskat sponzorje po dolini. Iz proračuna Občine smo dobili 3.500 evrov, stroškov za izvedbo vseh prireditev pa je bilo od 12 do 15 tisoč evrov. Vse aktivnosti pravzaprav omogoča Občina Črna na Koroškem, s katero smo dobro sodelovali in si med seboj pomagali. Vse se namreč dogaja na občinskih površinah in v občinskih objektih.

Turistični teden je značilen po tem, da pri organizaciji in delu sodeluje veliko Črjanov, vključena so vsa društva, klubi in gostinci ter mnogi posamezniki, vse delajo z zadovoljstvom. Zato ima Turistični teden tako tradicijo! In prireditve potem obiščejo poleg mnogih domačinov tudi obiskovalci iz cele Koroške pa iz Štajerske in tudi iz zamejstva.

Predsednica TD Štefanija Emeršič in županja Romana Lesjak, vodilni pri organizaciji Turističnega tedna

Srečanje ljubiteljev starodolnih vozil v središču Črne na Koroškem (Foto: P. Pušnik)

V času korona virusa so vladni ukrepi veliko odvzeli Turističnemu tednu. Na nek način je bil Koroški turistični teden vedno vrhunec poletja, v prejšnjih časih pa sploh, ko v regiji ni bilo toliko prireditev. Ob covid ukrepih tega občutka in veselja ni bilo več: enkrat so vse prireditve odpadle, naslednje leto pa do zadnjega nismo vedeli, kaj od planiranega bomo lahko izvedli. Za jarmak je bilo najprej rečeno, da ga ne bo, potem so se oglašali inšpektorji, imeli smo sestanke, na koncu pa smo tri dni pred jarmakom lahko obvestili gostince, da bomo dogodek v nekem minimumu lahko organizirali. In ta odločitev je bila pravilna, utrip tega dne je bil živahen, čeprav je bilo samo 30 procentov stojnic, a ljudje so se množično odzvali, ker preprosto rabijo druženje, posedanje pred gostilnami in veselo sprehajanje po kraju, pa čeprav se v gneči že zaletavajo.

Jarmak je pač največji in najbolj odmeven dogodek Turističnega tedna. Bilo je kup predlogov s strani policije oziroma cestne varnosti, saj naš jarmak poteka na vozišču in tik ob njem. Težko smo sledili varnostnim zahtevam, zato smo pred leti začeli s totalno cestno zaporo, pravzaprav je to bil pogoj, da smo jarmak sploh lahko organizirali. V preteklosti je bilo postavljenih že tudi več kot 130 stojnic od Rudarjevega skozi center do šole! A jarmak je bil najbolj zanimiv ravno zato, ker je potekal na tako neobičajnem mestu in s tako gnečo. Po ocenah drugih je veljal za tretji največji sejem v Sloveniji glede na obisk in na število stojničarjev. Če bi jarmak kam prestavili, bi veliko izgubili. Tudi nekaj ostalih prireditev, predvsem zabavno-glasbene, smo v preteklosti premaknili v Loge, na nogometno igrišče

in v Rudarjevo, a je bilo ugotovljeno, da vsako premikanje iz centra ne obrodi nekih strašnih uspehov. Zato smo poskušali na vsak način in ob vseh pogojih obdržati aktivnosti v centru, v našem znamenitem vaškem jedru, kjer se obiskovalci najraje zadržujejo, seveda z roko v roko z gostinci, in to sodelovanje je bilo večinoma uspešno. Na primer lastnik okrepčevalnice Lunder je postavil šotor, ki smo ga velikokrat tudi mi rabili, ko smo v primeru dežja le-tako lahko izpeljali prireditev, pa Klemen Pušnik, ki je tudi postavil šotor za več namenov ... Gostinci so vedno veliko prispevali k zabavnemu delu Turističnega tedna. Dobra lokacija prireditev je sedaj na ploščadi pred KD. Nekoč smo del prireditev postavili za hotel, navadno kako gledališko prireditev, spomnim se plesalk z vzhoda, ampak je že bilo prehladno in vlažno, namreč v drugi polovici avgusta se v našem alpskem podnebjú pozna večerni hlad. Pred Kulturnim domom pa se čez dan tla segrejejo, zato je tam še zvečer prijetno posedeti.

Tradicionalnega dneva gozdarjev ni več. Včasih je bilo financiranje drugačno, Gozdno gospodarstvo je bilo velik pomočnik pri organizaciji Turističnega tedna, toda po prestrukturiranju, ko se je vse pomaknilo v Slovenj Gradec, se je to spremenilo. A dolga leta pred tem je bil na stadionu odmeven dan gozdarjev! Potem pa ni bilo več takega interesa, ni bilo ljudi oziroma gozdnih delavcev. Prvo leto, ko ni bilo več tradicionalne prireditve gozdarjev, so bili mnogi kar razočarani. Poskušali smo narediti podobni gozdarski dan pred Kulturnim domom, postavili smo stojnice za prikaz dela v gozdu, razstavo novejših strojev in tekmovanje,

Jarmak je praznik vseh

ampak ta lokacija ni prinesla več istega utripa in zanimanja, tako da je na žalost vse skupaj izvodenelo.

Želja krajanov in članov upravnega odbora je bila, da se oživi pustno povorko, zato se je bilo potrebno povezati z osnovnošolo, vrtcem in CUDV. Šola je tako postala glavni akter pustovanja v kraju, mi pa smo s sponzorji poskrbeli za minimalne nagrade za njihov trud in za vzpodbudo za naprej. Društvo je sodelovalo tudi pri pribožično-novoletnih aktivnostih. V času predsedovanja Janeza Švaba je Turistično društvo vpeljalo tudi ocenjevanje najlepše urejene hiše, bloka, gospodarskega objekta in kašče. Akcija je bila med ljudmi dobro sprejeta, za ocenjevanje pa je v glavnem poskrbel Alojz Repanšek, ki je skrbno spremljal urejenost stavb od spomladi do jeseni in nagrajencem priskrbel uokvirjeno fotografijo njihove hiše. Ljudem smo malo pomagali pri okrašanju hiš tudi tako, da smo jim v spomladanskem času priskrbeli cvetlične poganjke po nekoliko nižji ceni – za vzpodbudo pri krašenju stavb in z namenom narediti Črno čim lepšo. V obdobju pred covidom smo nekaj let nagrajevali tudi decembrsko okrasitev domov.

Vsako leto me je preveval strah, mene bolj kot člane upravnega odbora, ali bo prireditve uspela, ali bo šlo vse po sreči, strah, da se ne bi kaj hudega zgodilo na jarmaku, bojazen, ali je na zloženki s programom vse prav zapisano. Paziti je bilo treba, da se niso prireditve časovno prekrivale, predvsem tiste, ki bi imele podobno populacijo obiska. Lepo je šlo skupaj, če smo približno istočasno planirali nekaj za mlade in nekaj za starejšo populacijo, sta se pa včasih prekrivali dve športni prireditvi, a za terminsko usklajevanje smo se zmeraj trudili. Strah je bil največji pri pripravi in na začetku prireditve, ko pa je steklo, je počasi izzvenel in zamenjal ga je občutek veselja. Vsakokrat, ko se je Turistični teden končal in ko smo ugotovili, da ni bilo nič narobe, sem občutila olajšanje in veliko zadovoljstvo. Zaradi tega pritiska sem si vsako leto govorila, da je zadnjič, ker ne bom zmogla več.

Vedno sem bila ponosna na sebe in na odbor ter na vse, ki so kaj prispevali k uspehu. Zahvaljujem se klubom, društvom in gostincem. Pa kmetom s povorko, saj so bili pripravljeni žrtvovati svoj čas, energijo in denar. Prav tako gasilcem, ki so opravili varovanje mnogih prireditev, domači Občini, delodajalcem v CUDV, ki so mi omogočili kak prost dan, da sem lahko delala

... Zahvala gre malim in velikim sponzorjem in donatorjem ... Hvaležna sem možu Danilu, ki mi je vedno pomagal z urejanjem dovoljenj in mi stal ob strani, tudi hčerka Mojca je nekaj časa delala v društvu.

Naš odbor so sestavljali dolgoletni člani društva in vsi so bili vedno pripravljeni delati na prostovoljni bazi, vključno z mano. V preteklosti se je vse, tudi v drugih društvih, delalo z žarom, ko smo z veseljem sprejemali naloge. Imeli smo službo, bili smo preskrbljeni, delo v društvu nam je bilo za hobi. Zdaj je z mladimi drugače, zato je marsikoga težje prepričati v prostovoljno delo, ker se bo vprašal, zakaj bi zapravljal svoj dragoceni čas. Ni navdušenja, včasih slišiš od njih, da nimajo priložnosti delati in da jih nihče ne povabi, jaz pa ne vem, če so nas včasih ravno vabili. Želeli smo si in pokazali smo veselje pri tem delu! Moje mnenje je, da čas, ki ga porabiš kot prostovoljec, je nekaj, kar te bogati in tako delo te pravzaprav samo po sebi nagraduje. Želim si, da bi to mladi spoznali in se prostovoljno vključevali v društva. Vse, kar narediš dobrega za kraj in družbo, čeprav se kdaj tudi jeziš in živciraš, je dobro tudi zate. Pregovor, ki pravi: Več vложиš, bolj si sam zadovoljen, je zelo resničen.

Obeti za prihodnost društva so vsekakor dobri. Črna ima potenciala, saj je zanimiva alpska vasica, kar se vidi po obisku in po novi turistični ponudbi. Zanimiva je neokrnjena narava z gorami, zanimiva je ponudba v kraju, zato verjamem, da v tem obiskovalci najdejo razvedrilo in zadovoljstvo.

Funkcija predsedovanja društvu je bila zahtevna, a sem jo rada opravljala ...

Štefanija Emeršič

Jarmak v Črni na Koroškem

TURIZEM NA VASI DELUJE ORGANIZIRANO ŽE 70 LET

Ponosen sem, da sem bil eden od šestih predsednikov Turističnega društva Črna. V vodenje društva sem prišel kar nekako nepripravljen. V letih pred tem sem nekajkrat vodil gozdarsko tekmovanje, tekmovanje na glinaste golobe in tarčo srnjaka na Ježevem.

Blizu mi je etnologija, stari ljudski običaji, pred leti sem bil aktiven športnik in prav rad sem prevzel animacijo tekmovanj med politiki na prireditvi Vseslovensko srečanje pod Najevsko lipo.

Očitno je bilo to dovolj in Ivana Mrdavšič me je prepričala, da sem kandidiral za predsednika Turističnega društva Črna. Kot edini kandidat sem bil tudi izvoljen.

Težava? Ne. Imel sem srečo, da je bil upravni odbor društva izvoljen iz pravih ljudi. Znali smo se pogovarjati in se dogovoriti. Ne spomnim se, da bi v mojih enajstih letih vodenja kdo povzdignil glas, kaj šele, da bi se kdaj skregali.

Pa je bilo veliko dela. Navsezadnje je bilo potrebno poskrbeti za denarna sredstva, bilo je veliko dogovarjanja s sodelujočimi društvi in delovnimi organizacijami, potrebno je bilo pridobiti vsa upravna dovoljenja, bile so priprave in dogovori za tisk in takrat še klasično plakativiranje, pa pobiranje vstopnin in navsezadnje je bilo potrebno poskrbeti še za najvažnejše – varnost.

Ob tem naj poudarim, da pravzaprav nismo imeli težav, ne z denarjem ne z varnostjo, pri samih prireditvah je pač tako, da je nekomu program bolj všeč, drugemu pa manj.

Res, v teh letih sem sodeloval s čudovitimi ljudmi v odboru, ki so bili pripravljeni žrtvovati svoj čas, delo in nemalokrat tudi materialna sredstva. Nekateri so še danes člani upravnega odbora društva, nekaterih žal ni več med nami, tretji pa smo postal pasivni, le kot opazovalci dogajanj.

Vse to smo počeli prostovoljno in brezplačno, brez nepotrebnih kilometrin, nagrad, dnevnice in podobnega. Edini nagradi sta bili zadovoljstvo sokrajanov in obiskovalcev in pa običajno strokovna ekskurzija, na kateri smo v glavnem spoznavali, kako strežejo turističnim zadevam drugod.

Članov Turističnega društva Črna na Koroškem med mojim desetletnim predsedovanjem nas je bilo skoraj 500 (od takratnih 3600 prebivalcev) in vodil ga je **upravni odbor društva**, ki so ga sestavljali člani:

- Janez Švab – predsednik društva
 - Štefanija Emeršič – podpredsednica in tajnica društva
 - Branka Moličnik – blagajnik društva
 - Tomaž Modrej
 - Neva Germadnik
 - Martin Cigale
 - Dušan Štrucl
 - Joža Praprotnik
 - Franc Tomaž
 - Matjaž Naglič
 - Saša Fužir
- in **nadzorni odbor** v sestavi:
- Ida Mežnar
 - Robert Skudnik
 - Martina Podričnik

Turistično društvo Črna me je predlagalo za zlato plaketo Turistične zveze Slovenije. To je priznanje, ki ga imam na posebnem mestu in sem nanj zelo ponosen. Upravnemu odboru Turističnega društva Črna in celotnemu društvu želim še veliko uspešnih prireditev, saj sam dobro vem, koliko časa, energije, znanja in samega sebe je potrebno vložiti v uspešno delo.

Janez Švab

Kuhanje oglja na predstavitvi kmečkih vozov

PREDSTAVITEV KRAJEV:

Črna na Koroškem

Nekje pod Olševo izvira majhen potok Meža, ki po nekaj sto metrih izgine, kot da bi si šel nabirat dodatnih moči za dolgo pot, in nazadnje se močnejši, mogočnejši prikaže v temnem iglastem gozdu. Vanj se stekajo majhni studenci, ki jih je zaradi trde matične podlage veliko na površju. Vodni pritoki so vedno bogatejši in začenjajo se priključevati tudi bolj znani: Helenski potok, čudovita, neokrnjena Bistra in v sami Črni Javorski potok. Vsi ti pritoki Meži poleg lepote in moči dajejo tudi razdiralno moč, ki je skozi stoletja, tisočletja oblikovala pokrajino in dala videz Mežiški dolini.

Nekateri pravijo, da so bili ti predeli naseljeni že v rimskih časih; morda je to tudi res, kajti prav v bližini izvira krasotice Meže na drugi strani Olševe je Potočka zijalka, kjer je bilo bivališče jamskega pračloveka.

Zanesljivo pa se kraj Črna prvič omenja davnega leta 1137, in to v enem od zvezkov dunajske umetnostne topografije, seveda z drugim imenom.

Jesenski utrinek: Črna na Koroškem z mogočno Peco v ozadju
(Foto: Janez Švab)

Od kod ime Črna? Zgodovinarji, slavisti in drugi strokovnjaki s tega področja pravijo, da lahko ime Črna izhaja iz:

- temnega iglastega gozda (Korošci pravimo temu smrekovemu gozdu 'črn les', ki ga je bilo v naših gozdovih že od nekdaj veliko, saj je tu kar precej naravnih smrekovih in jelovih rastišč),
- temne barve dna potokov Meže, Bistre in Javorskega potoka (velik del površin, po katerih ti potoki tečejo, sestavljajo temnejše silikatne kamnine – tonalit, andezit in različni tufi) – Schwarzenbach,
- čeri (skale) v središču Črne – Črna pri Prevaljah.

Lepa vas je torej nastala ob sotočju potokov, ki skupaj s planinami tvorijo obliko človeške dlani. Vsak prst dlani simbolizira gorski vrh:

- debelejši palec je kopasti Smrekovec s Kamnom (1684 m) in ljudje ga poznajo kot goro, kjer lahko najdeš vse značilnosti bruhanja vulkana v preteklosti;
- kazalec kaže na Uršljo goro (1696 m), kjer ni le stolp za spremljanje televizijskih programov, pač pa tudi najvišje ležeča slovenska cerkev, posvečena sveti Uršuli;
- sredinec je največji in je v sredini prav tako kot Peca (2125 m), v njeni sredi pa je zatočišče pravičnega kralja Matjaža, na katerega prihod iz pečine že dolgo čakamo;
- nekako samotno, od strani deluje prstanec, Olševa (1931 m). Le redkim izbrancem je bilo dano, da so mimo ostrih kontrol jugoslovanskih graničarjev spoznali vrh gore, ki s svojo neokrnjenostjo nudi dom številnim redkim živalskim in rastlinskim vrstam;
- domačini imamo skoraj najrajši mezinec – Raduho (2061 m); mezinec je živahen, razgiban in takšna je Raduha, ki jo obiskujejo tako alpinisti pred zahtevnimi obiski tujih gorstev kot avantur željni domačini.

In še nekaj. Če sposobna ženska v petindvajsetih urah in moški v štiriindvajsetih urah prehodi (še bolje – preteče) vseh pet gora, postane član elitne družine K24.

Med temi prsti so presledki, so doline potokov: enostavne Meže, Javorskega potoka, nekaj imenovanega zaradi podlage Swarzenbach, Ludranskega potoka z vonjem po obsežnih smrekovških gozdovih, z rudarstvom zaznamovanega Helenskega potoka, zares divje Jazbine in neokrnjene Bistre.

V sredini je podoba zgarane dlani, ki simbolizira delovne knape, holcarje in šmelcarje, ki so si na tej dlani postavili domove in industrijske obrate v nekoli-ko večjih ravninah; tu sta nastali dve strnjeni naselji, Črna in Žerjav.

Prvi zapisi o rudarjenju, ki je tu zaznamovalo pokrajino in prebivalce, segajo v leto 1620, ko je fužinar iz Labotske doline Melhior Puc prenesel dve koncesiji za talilne peči v naše kraje.

Čeprav se je začelo s fužinarstvom, je Črna postala znan kraj po rudniku svinca in cinka. Rudariti se je začelo leta 1665. Prepletalo se je rudarstvo, predelava svinčeve rude in fužinarstvo, ki je omagalo koncem 19. stoletja. Po tem mejniku se je še bolj razmahnilo rudarstvo in predelava svinčeve rude. Zaposlovalo se je vedno več ljudi in le tisti, ki so imeli predsodke do dela v ozkih rovih ali tovarniških halah, so si poiskali delo v gozdu.

V težnji za cenejšo proizvodnjo so pred dobrimi stotimi leti postavili skupno topilnico in razpršena proizvodnja se je skoncentrirala v Žerjav. To se je kaj kmalu poznalo na okoliških gozdovih in že leta 1929 kmet iz okolice topilnice toži rudniške obrate in tožbo tudi

dobi. Prihajalo je do razhajanj; veliko ljudi je imelo tu svoj, čeprav težko prigan kruh, po drugi strani pa je vedno več ljudi, rastlin in živali čutilo zdravstvene oziroma rastne težave.

Lastniki tovarn so v Črni postavili bolnico, v okolici topilnice pa je nastajala gola pokrajina, kjer ni bilo več mesta ne za živalski in tudi ne za rastlinski svet. Dolino nad dimniki, ki so bruhali strupene pline, so poimenovali Dolina smrti.

Kmalu po drugi svetovni vojni, ki je podobno kot prva terjala visok krvni davek Črjanov, so se pričela prva raziskovanja o vplivih onesnaženega zraka na zdravje ljudi in seveda tudi prve zahteve krajanov za izboljšanje okolja.

Naši ljudje so svojevrstni. Na eni strani močno onesnaženje in na drugi strani ustanovitve krajinskega parka v Topli za zaščito neokrnjene narave. Ta naš park narave je bil sprejet z odlokom o zaščiti kot drugi v Sloveniji. Še en fenomen. Pred slabimi petdesetimi leti so zgradili kanalizacijski sistem s čistilno napravo in skoraj sedemdeset odstotkov ljudi se je priključilo na ta sonaravno izdelan sistem čiščenja odpadnih voda.

Nekaj let prej so vodilni ljudje v slovenskem zdravstvu pričeli razmišljati o ukinitvi bolnice, predvsem zaradi rentabilnosti. Sledili so pravi protesti, že kar državljanska nepokorščina, vendar je do ukinitve bolnice res prišlo. Ostal je zdravstveni dom, v nekdanjo bolnico pa je prišla prva skupina otrok, motenih v razvoju. Ljudje jih niso sprejeli z navdušenjem, vendar čas zaceli še tako velike zamere.

Kraj danes. Na 156 km² živi slabih 3200 prebivalcev. Tu sta dve večji naselji Črna in Žerjav in tu živi okrog 80% ljudi, drugi pa na kmetijah ali posamičnih ali gručastih naselbinah bivših gozdarskih logarnic ali rudniških blokov v Podpeci. Večina ljudi je zaposlenih v nekdanjih rudniških podjetjih (Tovarna akumulatorskih baterij TAB in MPI), ki sedaj delajo na solidnih ekoloških osnovah.

Center za usposabljanje, delo in varstvo zaposluje predvsem ženske in ljudi z višjo in visoko izobrazbo in predvsem v zadnjih letih se trudijo z drugačno organiziranostjo za izboljšano varstvo. Nekaj ljudi se vozi v druge kraje Mežiške doline in v sosednjo Avstrijo.

Jarmak v Črni na Koroškem, ki poteka v okviru Koroškega turističnega tedna, obiščejo ljudje od blizu in od daleč, prav tako prodajalci ...

Janez Švab

Topla s Peco

Ko se lepot željan obiskovalec napoti iz smeri Šoštanja ali Dravograda v Črno na Koroškem, se znajde na stičišču petih gorskih dolin.

Ena je lepša od druge: Meža vabi s svojo preprostostjo in Črno Marijo v Koprivno, Javorje s sončnimi legami ponuja toploto in lepe razglede, Jazbina je skrivnostna in divja, Bistra nas začara s čudovitim potokom ...

Tam, kjer se Karavanke na vzhodu še zadnjič vzpenjo pod nebo, se pod mogočnim ostenjem Pece razprostira dolina enkratne lepote in privlačnosti.

Ljubitelju narave zastane korak in poskoči srce, ko skuša s pogledom vsaj za trenutek ujeti njeno neponovljivost. Takrat začuti, da je stopil v kraljestvo kralja Matjaža ...

Celotno območje Pece je bilo pred več kot 230 milijoni let prekrito z morjem. Današnje južno pobočje Pece je bilo v geološki preteklosti morski greben z bogatim morskim življenjem (korale, morske gobe, iglokožci, mahovnjaki). Za grebenom so se razprostirale plitve lagune, v katerih je nastajala svinčeva in cinkova ruda.

Pred okoli 36 milijoni let pa je na podobo današnjega površja Pece vplival trk Afriške in Evrazijske celinske plošče. Zmanjšal je trdnost apnenčevega in dolomitnega bloka Pece. Rezultat silovitih zemeljskih pritiskov je viden v zdrobljenih in zmletih kamninah, predvsem na Plazih in na Najbrževem plazu. Burno geološko dogajanje dokazuje izjemno pestra geološka zgradba. Na sprehodu po Peci še danes najdemo v kamninah fosilne ostanke morskih rastlin in živali.

Zaradi preteklega močnega človekovega vpliva na gozd (oglarjenje, novinarjenje, paša, golosečnje) se je pestrost vrst osiromašila.

Kjer niso travniki, pašniki ali skale, je gozd. Včasih so prevladovali bukovi gozdovi, ki so danes v Topli ohranjeni le izjemoma na težko dostopnih skalnih območjih. Danes prevladujejo smrekovi gozdovi z velikim deležem macesna. Večji del gorskih travnikov prerašča ruševje, ki daje svoj čar.

Narava se tako kot drugod v Alpah tudi v Topli prebudi z rahlim zamikom. Ko zacvetijo travniki in pašniki v uleknenem dnu doline, se Topla pokaže v svojem najlepšem mozaiku. Pisani travniki in pašniki so bivališče redkih vrst metuljev, v Burjakovem močvirju, katerega le del je še ohranjen, pa so našle zatočišče ogrožene rastlinske vrste. Presenečeni bomo prepoznali tudi kakšno orhidejo.

Posebej imenitne gorske cvetlice so mali alpski zvončki, ki z nežnimi zvončastimi cvetovi pokukajo na plano, še preden sneg do konca zapusti pobočja in kotanje, belo cvetoče alpske zlatice, blazinasto razrasla polegla alpske azaleje ter Clusijev svišč, katerega cvetovi tvorijo ponekod pravcate modre preproge.

Seveda ne smemo pozabiti na ponos planincev – planiko pa dehtečo orhidejo, kamniško murko, v skalnih razpokah rastočo Zoisovo zvončico, skalno smiljko in neopazno, a prav posebej zanimivo travo peško ovsiko. Slednja je bila znanstveno prvič opisana po primerkih s Pece, kar je obeleženo tudi v njenem latinskem

Burjakov mlin (Foto: Tomo Jeseničnik)

Značilna kmetija – celek (Foto: Tomo Jeseničnik)

Naravne lepote Tople (Foto: Janez Švab)

Travnik v Topli (Foto: Tomo Jeseničnik)

vrstnem imenu – *Helictotrichumpetzense*.

Na območju krajinskega parka Topla (razglasitev za park leta 1966), ki ob dolini Tople obsega še južna pobočja in vrh Pece, se je do danes ohranila naša najbolj poznana gozdna kura – divji petelin. Zaradi ohranjenosti gozda ter odmaknjenosti idilične pokrajine od prometnih poti in urbanizacije je območje Tople, Koprivne, Pece ter bližnjega Smrekovca z vidika številčnosti divjega petelina daleč najbogatejše v Sloveniji in zelo pomembno tudi v širšem evropskem merilu.

Divji petelin živi v prostranih iglastih gozdovih Evrope in Azije, pri nas pa najde svoje domovanje pretežno v alpskem prostoru. V naravi ga kljub zajetni velikosti opazimo le redko – še najlažje v zgodnjih spomladanskih jutrih, ko na skrbno izbranih mestih v gozdu s petjem oznanja svatovsko razpoloženje. Takšne kraje imenujemo rastišča in tukaj samci na veličasten način dvorijo svojim izbrankam. Mladičkom, ki so podobni piščančkom, pravimo kebčki. V rani mladosti poletnih mesecev se prehranjujejo skoraj izključno z mravljami in njihovimi jajčeci, ko odrastejo, pa posegajo po jago-

dičju, od katerega zavzema borovnica najpomembnejše mesto.

Čudoviti gorski gozd krajinskega parka je poleg divjega petelina in drobnih gozdnih prebivalcev tudi pomembno bivališče nekaterih drugih ogroženih vrst ptic. Posebej velja omeniti majhni gozdni sovi – koco-nogega čuka in malega skovika, zatem plaho koconogo kuro - gozdnega jereba ter duplarja – triprstega detla in črno žolno.

Niso pa samo redke ptice tiste, ki so našle v Topli eno zadnjih zatočišč na Koroškem. V dolini Tople je bilo najdenih okoli 30 vrst dnevnih metuljev, kar pa zaradi precejšnje neraziskanosti ne odraža dejanske-

Divji petelin (Foto: Tomo Jeseničnik)

Kocnog čuk (Foto: Tomo Jeseničnik)

Dom na Peci (Foto: Tomo Jeseničnik)

Kmetija Burjak (Foto: Tomo Jeseničnik)

ga stanja pestrosti na tem območju. Pri prvi serpentini ceste v Toplo je bil včasih na meliščih prisoten gorski apolon, ki je bil nazadnje zanesljivo najden leta 1982. Vsaka nova informacija o pojavljanju te vrste je za naravovarstvenike zelo zanimiva. V tem delu Tople najdemo tudi štajerskega rjavčka. Omeniti je treba še raka koščaka, saj se v potoku, ki teče po dolini in ima isto ime kot dolina Topla, redno pojavlja.

Na podlagi naravovarstvenih konvencij in predpisov stanje v območju Pece izpolnjuje kriterije za vključitev v evropsko omrežje zavarovanih območij NATURA 2000.

Življenje v sožitju z naravo je oblikovalo poselje-

nost. Odločilna pri izbiri zemljišča za kmetijo je bila voda. Nastali so veliki celki, ki so imeli zanimivo, a sila praktično zgradbo. Kmetije so prvič omenjene v urbarju v letu 1524.

Na prisojnih legah so bile njive in travniki, gospodarska poslopja in hiše, na osojnih legah pa pašnik in gozd in včasih pomožni hlev. Na sami kmetiji je še danes veliko poslopij: hiša, skedenj, hlev za govejo živino, ovčji hlev, hlev za prašiče, kašča, preužitkarska hiša, včasih pa sta bila ob vsaki kmetiji še mlin in žaga.

Zanimivo: pred sto leti je bila na tem področju le petina površin poraščena z gozdom, danes, predvsem zaradi opuščanja paše na planinah, pa je pod gozdom več kot dve tretjini površine.

Peca in Topla naravnost vabita obiskovalce medse z raznolikim rastlinskim in živalskim svetom, ohranjeno geološko dediščino, ohranjenimi kmetijami. Tu so doma prijazni ljudje in pod goro so si našli dom tudi gojenci doma za osebe, motene v razvoju.

Največ ljudi pa koristi kar nekaj različnih poti za obisk najvzhodnejšega dvatisočaka v Sloveniji, Pece in Čofatijevega vrha, ki nudi čudovite poglede vse do morja.

Pred vhodom v zavarovani park Topla stoji turistično-informacijski center s stalno muzejsko zbirko o čebelarstvu na Koroškem.

Topla in z njo Peca sta kraj pristnega naravnega okolja, bogate kulturne dediščine in tradicije. Je ena sama in neponovljiva. Obiskovalci smo v Topli in na Peci gostje prijaznih ljudi in neokrnjene narave.

Značilna pokrajina (Foto: Janez Švab)

Martin Vernik, Janez Švab

Najevska lipa

Pod najmlajšim slovenskim ugaslim vulkanom Smrekovcem, ki mu geologi prisojajo dvajset milijonov let, raste najstarejša slovenska lipa, pravzaprav lipovec, imenovan Najevska lipa.

Profesor Viktor Petkovšek je o njej zapisal, da je to lipa vseh lip. Starost te lipe lahko samo ocenjujemo, ker je s strani in v sredini votla, tako da se njena starost ne da ugotoviti z vrtnjem, kot to ugotavljamo pri zdravih drevesih. Najverjetnejšo njeno starost izdaja letnica na bližnjem zidnem znamenju: 1222.

Potemtakem bi bila lipa stara 804 leta. Visoka je okrog 28 m, kar za te vrste drevesa sploh ne pomeni kakšne posebne višine, presenetljiv pa je njen obseg, saj meri v prsni višini kar 10,58 m, to pa je za naša drevesa vsekakor daleč pred vsemi slovenskimi rekordi.

Najevska lipa raste na Ludranskem Vrh pri kmetu Najevniku, od tod tudi njeno ime. Nadmorska višina njenega rastišča je 1056 m, stoji pa na robu gozda. Kjer raste, je pod njo zgrajena cesta, tako da danes dostop do nje ni težaven. Iz Črne vodita do nje dve cesti: ena je dolga sedem km, druga pa enajst, tako da znaša njena krožna pot iz Črne in nazaj 18 km.

Najevska lipa kaže svojo veličastno starost tudi na zunaj. Viharji, ki so jo upogibali skozi stoletja, in strele, ki so jo kdove kolikokrat obliskovale, so ji zadele rane, zaradi katerih se sušijo stranski vrh in posamezne veje. Vse to pa se sproti obnavlja in mogočne grčaste zarastline opozarjajo na njeno vitalnost.

Ob tem bi pomislili, da te lipe ne bo konec tudi čez tisoč let. Po ustnem izročilu so si Turki pod njo pripravljali kosilo, baje so jedli z zlatimi žlicami in so jih pokopali kar pod njene korenine, ko so morali v beg pred Matjaževo vojsko. Včasih so tej pripovedi tako zvesto verjeli, da so nekateri pod njo začeli kopati. Do danes tega zaklada ni našel še nihče.

Dandanašnje dni, ko postaja lipa zopet oživiljen simbol slovenstva, njegove prvobitnosti in trdoživosti, bi morali temu posvetiti vsekakor več pozornosti. Delamo ji kar nekakšno krivico, ko jo tako malomarno, z vseh strani našega življenja, spregledamo, ona pa nam jih nudi v takem izobilju: narodnostno, turistično,

Najevska lipa (Foto: Janez Švab)

rekreacijsko, ekološko, biološko, zgodovinsko, znanstveno, kulturno ...

Že naši predniki so s spoštovanjem do drevesnih spomenikov zapeli pesem, ki je nastala prav pod krošnjami lipe.

*Lipa zelenela je
tam v dišečem gaju,
s cvetjem me je posipala,
d'jal sem, da sem v rajju.*

Tudi mi se vračamo z odprtimi očmi v te lepe kraje!
Za primerjavo še nekaj o lipah:

V prav tako novi članici Evropske skupnosti Poljski je najdebelejša in najstarejša lipa: stara je 497 let, visoka 22 m in v prsni višini meri 8,51 m. Za to lipo, ki ima že nekaj starostnih težav, je značilno, da so z nje romarji trgali lubje, ker je le-to baje blažilo zobobol. To verovanje je povezano s splošnim spoštovanjem Poljakov do lip. Lipovec na Poljskem pa raste v Dobravi Zielena in je star 517 let, njegov obseg znaša 992 cm in je visok kar 35 m.

In zanimivost še iz ene druge nove članice EU – Slovaške. Tam ob gradu Bojnica raste lipa, ki je bila posajena leta 1301 (703 let starosti), le-ta je visoka 28 m, obseg debla pa je podoben naši krasotici – 12 m.

In še ena povezanost med slovaško in slovensko lipo. Obe sta povezani s kraljem Matjažem (Matijem Korvinom 1458–1490), ki je bival v gradu Bojnica na Slovaškem, po pripovedki pa si je za zadnje bivališče izbral našo goro Peco.

Janez Švab

PRIPOVEDKA O KRALJU MATJAŽU

Kralj Matjaž (tudi Matijaš, madžarsko Matyas, nemško Matthias, češko Matyaš) je osrednji junak ljudskih pripovedk z zgodovinskim ozadjem, ki so jih po ustnem izročilu zapisali najrazličnejši zbiratelji. Pripovedka pravi, da pod goro Peco spi kralj Matjaž. V bližini Doma na Peci je votlina tega kralja z bronastim kipom, urejena za turiste in pohodnike.

Večina pripovedk v današnjem času navaja, da je to ogrski kralj Matija Korvin (madžarsko Matyas Hunyadi ali Matthias Corvinus), ki je v poznem srednjem veku (1458–1490) vladal tudi Koroški. Pomagal je vsem, ki so ga prosili za pomoč. Dal je kovati zlatnike in med njegovim vladanjem so bili na Koroškem zlati časi. Drugi vladarji so se združili proti njemu. S preživelimi vojaki

se je kralj skril v votlino pod Peco, ki se mu je sama odprla in mu ponudila zavetje. V votlini je za kamnito mizo zaspal. Ko se bo mu brada devetkrat ovila okrog kamnite mize, se bo prebudil. Takrat se bodo na Koroško vrnili dobri časi.

Slovenci pa še vedno razmišljamo, da pa res ni edino pravo mnenje, da je naš slovenski kralj, naš največji junak, nek tuj, ogrski kralj. Začeli smo več in globlje razmišljati. Tisti vzorci o poštenosti, o njegovih dobrih delih iz pesmi in pripovedi vsekakor držijo. Vedno več je bilo materiala o kralju Matjažu, bolj smo razmišljali in vedno bolj smo dvomili o istovetnosti oseb kralj Matjaž in Matija Korvin.

Janez Švab

Upodobitev Kralja Matjaža, avtor Srečko Frühauf - Sreč

Podoba Kralja Matjaž v steni Kordezeve glave (Foto: Janez Švab)

Gradovi Kralja Matjaža (Foto: Janez Švab)

Kip Kralja Matjaža v gori Peci (Foto: Janez Švab)

TURISTIČNO DRUŠTVO ČRNA NA KOROŠKEM

Skoraj sto let je dolgo obdobje, še posebej pa je to dolgo obdobje, ko skupina entuziastov ustanovi društvo, ki je z onesnaženim zrakom poškodovan kraj poskušala pokazati svetu kot lep, zanimiv in vreden obiska.

Društvu je uspevalo marsikaj; vseskozi so s kraja ni skrbeli za lep, urejen kraj, vseskozi so se tu dogajale prireditve in ves čas so gostje radi prihajali v Črno. Seveda so temu 'krivi' ljudje – njihova prijaznost, njihov odnos do tistih, ki so prihajali in se vedno vračali v Črno.

Olepševalno in tujsko prometno društvo je bilo ustanovljeno leta 1929. Za ustanovitev društva sta se zavzemala takrat najnaprednejša na vasi: zdravnik dr. Adolf Ramšak in nadučitelj Janko Kuhar. Prvi predsednik je postal dr. Ramšak.

Predpisi so bili zelo podobni današnjemu statutu društva. Osnovni namen društva je pospeševanje tujkega prometa v Črni in okolici ter vodenje in upravljanje vseh zadev, pri katerih gre posredno ali neposredno za to, da se napravi bivanje domačinom prijetno, da se poveča dotok tujcev, ohrani narodne običaje ter dvigne ugled in sloves kraja.

Naloge Olepševalnega in tujsko prometnega društva so bile naslednje – nekateri poudarki iz ustanovitvenih pravil društva:

- olepševanje kraja z gradnjo 'lepih' stavb in odstranjevanje zanikrnih podrtij,
- čuvanje naravnih, zgodovinskih in kulturnih posebnosti za pospeševanje 'narodnega sloga' v stavbarstvu,
- evidence tujsko prometnih objektov (hoteli, gostilne, razpoložljiva stanovanja ...),
- oskrba poti in stez ter njihovo opremljanje z napisi in znamenji,
- nadziranje gostiln in trgovin glede cen, vljudnosti in čistoče,
- reklamiranje,
- nudenje uslug gostincem, trgovcem in drugim pri

pridobivanju gostov, dovoljenj ...

- ustanavljanje podjetij, s katerimi se pospešuje tujski promet.

Rezultati dobro izdelanega programa, pravih ljudi in velikega števila ljudi so povzročili, da se je v Črni marsikaj lepega postorilo. Že leta 1938 so v Črni dobili kopališče in obilico dobro delujočih društev, ki so se trudili, da so prav pošteno izvrševali osnovne namene društva:

- prijetno bivanje domačinov,
- povečali dotok tujcev,
- ohranili narodne običaje,
- dvignili ugled in sloves kraja.

V slabem stoletju društva so bili vzponi in padci in zaradi tega je težko izpostavljati posameznike, kajti že na naši največji prireditvi - Koroškem turističnem tednu - sodeluje 500, 600 ali še več ljudi.

Naj omenim le tri: ustanovitelja, nadučitelja Janka Kuharja, prvega predsednika dr. Ramšaka in legendarnega predsednika Franca Stakneta. Nedvomno je velika zasluga teh treh, ne moremo pa še enkrat mimo množice domačinov iz Črne in okolice, ki skrbijo za lep videz kraja, za množico dobro obiskanih prireditev in za našo iz dneva v dan večjo prepoznavnost kraja.

In kje smo danes? Članov Turističnega društva Črna nas je okrog 500 in še danes smo aktivni. Uspešno nadaljevanje KOROŠKIH TURISTIČNIH TEDNOV, akcije urejanja okolja, etnološke prireditve ... naša prepoznavnost, znak, da se da tudi brez velikih sredstev, brez velikih besed marsikaj dobrega storiti v prid svojega kraja.

Osnovni moto članov društva je bil in je:

SVOJ KRAJ MORAŠ IMETI RAD.

Janez Švab

ZGODOVINA KOROŠKIH TURISTIČNIH TEDNOV

Po viru (intervju Franca Stakneta – dolgoletnega, kar legendarnega predsednika Turističnega društva Črna v Črnjanskih cajtngah) so v letih 1955 in 1956 reaktivirali Turistično društvo Črna.

Že prej, leta 1929, je bila ustanovljena predhodnica današnjega Turističnega društva Črna, Olepševalno in tujsko prometno društvo Črna z ustanoviteljema dr. Adolfom Ramšakom in nadučiteljem Jankom Kuharjem.

V predvojnih in vojnih časih 2. svetovne vojne je delo zamrlo. Po prvih težkih časih poveljne obnove je ožja ekipa prijateljev (Andrej Šertel, Franc Stakne, Peterlin in Aleš Mrdavšič) leta 1955, 1956 ustanovila novo društvo Turistično društvo Črna.

Že na samem začetku so se odločili, da je potrebno poleg naravnih lepote našega kraja ponuditi še nekaj več. Ta nekaj več je bil Koroški turistični teden. Začelo se je s tridnevним praznovanjem, nadaljevalo s petdnevним, ki pa je kasneje zrastle kar do devet dni praznovanja.

V tistih časih, pred letom 1960, v Sloveniji ni bilo takšnih množičnih prireditve. Bila sta le Kravji bal v Bohinju in Ovčarski bal na Jezerskem in morda še kje kakšen miting, posvečen praznovanju dogodkov iz NOB.

Ugotovili so, da je potrebno dati ljudem vsebino, ki bo vesela, ki bo dala ljudem upanje na boljše; navse-

zadnje je bila po težkih časih potrebna sprostitve ob glasbi, plesu in športnih prireditvah. Nikakor pa niso pozabili na preteklost s kmečko povorko, kjer so bila prikazana sedanja in nekdanja dela na kmetiji.

Potrebno je bilo urediti še nekaj infrastrukture, kajti bilo je pomanjkanje prenočišč. V kraju so zgradili hotel z restavracijo in prenočišči, kasneje, v osemdesetih letih, pa še moderen Kulturni dom kot podaljšek hotela. Krajanje so se vedno bolj trudili z ureditvijo pročelij hiš, uredila se je kanalizacija (med prvimi v Sloveniji s čistilno napravo). Vedno več ljudi je sodelovalo pri organizaciji že tradicionalnih turističnih tednov. Člani upravnega odbora Turističnega društva Črna niso sodelovali le pri tem, temveč so vsako leto izvedli več dejavnosti.

Ocenjevali so urejenost stanovanjskih hiš, gospodarskih poslopij, okolice hiš in etnološko dediščino naše krajine, kašto. Na eni izmed prireditev v okviru Turističnega tedna so jih nagradili z javnim poimenovanjem in darilom – povečano in uokvirjeno fotografijo njihovega objekta. Lastniki so bili na tisto fotografijo zelo ponosni, kajti res so zaupali komisiji, ki jih je izbrala.

Prireditve ob pustu s tradicionalnim sprevodom po kraju in predstavitvijo na odru na vasi. Sodelovali so tako otroci, gojenci CUDV in še odrasli. Člani upravnega odbora so se udeležili nekaj velikih pustnih priredi-

Utrinek z enega izmed prvih turističnih tednov v Črni

Kramarski sejem

tev v Markovcih in se pred širnim občinstvom predstavili kot rudarji in turisti ali s podelitvijo pustnih plovov.

Že od nekdaj se domačini v Črni zavedajo, da je tudi čisto okolje v kraju faktor, ki privabi goste, in od prvega začetka akcije »Očistimo Slovenijo« pri tem aktivno sodelujejo; kraj je bil in je že dolga leta zgled drugim krajem.

Aktivno sodelovanje in tudi vodenje prireditve Gradovi kralja Matjaža.

Kot tradicionalno prireditev lahko poimenujemo božično-novoletni sejem na vasi, na katerem se ponujajo predvsem izdelki domačinov, gojencev CUDV in učencev OŠ.

Nekaj let je bil organiziran pohod z baklami od Podkržnika v Javorju do cerkve svete Magdalene s polnočno mašo.

Skratka, idej in dela ni zmanjkalo in vsak od aktualnih predsednikov je dal kakšno novo idejo in s tem novi zagon. Razumljivo, kajti vsebine so se oblikovale tudi po tistem, kar je bilo predsedniku oziroma odboru bližje (nekaterim šport, drugim kultura, tretjim zabava, četrtem etnografija ...). Vsem pa je ostal osnovni moto, ki smo ga največkrat zapisali na zloženko ob napovedi Koroškega turističnega tedna: Neprisiljena gostoljubnost koroških ljudi, pravljici pokrajina in pestrost prireditev so garancija, da so se imeli obiskovalci lepo in da se bodo v ta kraj še vračali.

Prav je, da naštejemo še predsednike Turističnega društva Črna, ki so bili gonilna sila društva in so največkrat poskrbeli za načrtovanje in izvedbo 50–60 prireditev v letu. Seveda, ne sami, pač pa z ogromno pomočjo ostalih društev v kraju, s pomočjo odličnih

upravnih odborov in z veliko pomočjo tiste množice, ki je marsikdaj organizirala, pomagala, vzdrževala red ipd.

Predsedniki Turističnega društva Črna so bili:

- Franc Stakne
- Franc Jug
- Ivana Mrdavšič
- Janez Švab
- Štefanija Emeršič
- Jani Hercog

Veliko je posameznic in posameznikov, ki so dali svoj doprinos društvu, pa vendar jih težko naštejemo, kajti res je bilo precej domačinov in ljudi od drugod, ki so na kakršen koli način pomagali. Verjetno bi jih našteali le kakšno polovico in vzrok za razočaranje bi bil velik. Ne, ni možno, zato hvala vsem, ki so sodelovali. Le v dveh, treh prispevkih je omenjeno nekaj več sodelujočih, kot simbol, da je pri organizaciji in izvedbi teh turističnih tednov sodelovala res široka množica ljudi, od upokoјencev, rudarjev, gozdarjev, lovcev, CUDV, še najbolj pa funkcionarjev v upravnem odboru Turističnega društva Črna.

Še nekaj: brez materialnih sredstev ne bi šlo in kar nekaj donatorjev in sponzorjev je bilo radodarnih pri večini naših turističnih tednov. Naj jih naštejemo in pri tem upamo, da ne bomo koga izpustili (bo pa nenamerno, v kolikor bi se to zgodilo):

- Občina Črna na Koroškem
- MPI Žerjav
- TAB Mežica
- Elektrarne d.o.o.
- Slemenšek, gradbena mehanizacija
- CUDV Črna na Koroškem
- Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec
- TOZD Gozdarstvo Črna
- Zavarovalnica Triglav
- Zavarovalnica Maribor
- IGEN Dravograd
- številni obrtniki, trgovci, gostinci iz Črne in okolice.

Ne moremo mimo tega, da še enkrat poudarimo, da je pri organiziranju in izvedbi prireditev sodelovalo ogromno ljudi. To so bili domačini, gostilničarji, Klub koroških študentov, muzikanti, pevci, pisci, upokoјenci, kmetje in tudi gostje iz prijateljskih krajev, ki so se prišli k nam predstaviti ali nam kaj pomagati.

32. Koroški turistični teden, nastop ansambla

- Ne kaj najbolj tradicionalnih prireditev v 70 letih:
- otvoritev tedna in sprevod kmečkih vozov s prikazom dela na kmetiji in v gozdu,
 - kramarski sejem s tradicionalno mašo ob velikem šmarnu,
 - dan planincev s pohodom, prikazom alpinističnih veščin, v tekmovanju v plezanju na umetni steni in prikazom reševanja v gorah v Obistovih pečeh,
 - literarni večer s piscem iz Črne ali priznanim gostom,
 - gozdarsko tekmovanje - tekmovanje v gozdarskih veščinah,
 - lovsko tekmovanje – tekma v streljanju na glinaste golobe in tarčo srnjaka na lovski koči LD Bistra na Ježevem,
 - pohod po poteh Koroškega bataljona,
 - slavnostna seja ob občinskem prazniku Občine Črna na Koroškem, s položitvijo venca pred obeležje padlim Črjanom med 2. svetovno vojno ter podelitvijo priznanj zaslužnim krajanom,
 - **športna tekmovanja:**
 - nogometne tekme za pokal Turističnega tedna Črna,
 - zabavna nogometna tekma SUHI : DEBELI,
 - Maraton kralja Matjaža,
 - odbojcarski turnir za pokal Turističnega tedna Črna,
 - šahovski turnir za pokal TD,
 - kegljaški turnir za pokal TD.
 - **Etnološke in kulturne prireditve:**
 - štehanje,
 - Le predi, dekle, predi,
 - delavnice na temo dela v preteklosti.
 - igre na prostem in v dvorani Kulturnega doma Črna,
 - predstavitev krajev in njihovih običajev s Koroške in ostale Slovenije,
 - predstavitev starodobnih vozil in spretnostne vožnje,
 - srečanja harmonikašev,
 - nastopi folklornih skupin iz domovine in tujine (Poljska, Portugalska, Italija, Srbija, Hrvaška, Brazilija, Španija, Indija, Rusija ...) na prireditvi »Na gaudi se dobimo«,
 - vsakoletnemu vabilu se odzovejo slikarji in kiparji, ki razstavljajo svoje izdelke,
 - lepo razstavo ob čudoviti otvoritvi nam pripravijo črjanske klekljarice in svoje dodajo upokoјenci oz. upokoјenke DU Črna,
 - na VESELEM ODRU, ki se odvija v okviru kramarskega sejma, se postreže z obilo dobre glasbe, skečev domačinov, vedno se tam najde kak zaželen gost,
 - vsakoletni gostje so tudi člani rudniške godbe in čebelarji,
 - za najmlajše je poskrbljeno na ŠKRATKOVEM DNEVU.

Skratka, v teh devetih dneh vsak najde kaj zase. V kolikor pa kdo z nobeno prireditvijo ni zadovoljen, lahko najde uteho ob postavljenih stojnicah po vsej vasi. Tu pa je jedače, pijače in tudi glasbe v živo dovolj.

Janez Švab

Tudi konjeniki so obiskali Koroški turistični teden

Škratkov dan za otroke

KAKŠNE SO BILE PRIPRAVE IN IZVEDBE TURISTIČNEGA TEDNA?

V sedemdesetih letih Koroških turističnih tednov je težko opisati vse prireditve, vsa dogajanja, še težje je narediti seznam ljudi, ki so sodelovali, a vendar je ob praznovanju visokega jubileja kar prav, da pripravo in potek opišemo.

Za vzorec je primeren in lepo opisan zapis Aleša Mrdavšiča, enega prvih neutrudnih organizatorjev Koroškega turističnega tedna, točno izpred petdesetih let. Vsaka prireditev ima opis in predvidene časovne okvirje. Pa da vidimo, kaj se je dogajalo takrat (po zapisu Aleša Mrdavšiča):

Slavnostno sejo Turističnega društva Črna je otvoril takratni predsednik Franc Stakne ob spremljavi domačega pevskega zbora. V govoru je izrazil željo, da bi pri tej prireditvi sodelovala vsa Mežiška dolina in od tu ime KOROŠKI TURISTIČNI TEDEN.

Ob tej uri so padalci Republiške padalske reprezentance skočili s padali in popadali med navdušeno množico pred slavnostno tribuno ter ob bučnem aplavzu zvali svoje kupole. Za 17 minut in 25 sekund so spregovorili republiški in občinski predstavniki. Dolgoletnemu predsedniku Francu Staknetu je predsednik Krajevne skupnosti Črna Milan Čurin v znak zahvale za uspešno dvajsetletno delo pri Turističnem društvu Črna podelil umetniško sliko.

Legendarni predsednik Turističnega društva Črna

Zatem je krenil mimo tribune in med slavnostne goste kmečki sprevod. V njem so kmetje iz Črne, Tople, Koprivne, Bistre, Ludranskega Vrha in Javorja na svojih okrašenih vozovih prikazali razna opravila, ki so jih na kmetijah nekoč opravljali.

Kakor vsa leta nazaj, so Pongračičevi mlatiči tudi letos udrihali v 'štiri': V vsakem koti, bik napoti ... Če pa bi jih mlatilo šest, bi se pesem razlegala tako: Se kuha no peče potica no pleče ... Z osmimi mlatiči bi pesem zvenela tako: Ded pa babo kupo ali pa Tri pogače, tri pogače, Peter ima narobe hlače ... Pa še to je zapisal: Sicer pa se cepca še pes boji in ni prijetno za nikogar, če mu med mlačvo tisti parigel v glavo skoči.

Hedov Janez in Janškovi iz Koprivne so na vozu kuhali oglje. Tako so ga pri nas kuhali pred sto leti večinoma oglarji iz severne Italije in Furlanije. Včasih so oglje potrebovali v topilnicah in fužinah, danes ga uporabljamo le še na piknikih, da si z njim zasmodimo naše nedeljsko kosilo.

Lovska družina Bistra je na vozu spretno prikazala svoj visokogorski lov. Da je gozdna poseka izgledala čim bolj pristno, so jo posadili z rastlinami, ki so jih nabrali na smrekovških fratah. Prikazali so v glavnem vso lovno divjad, ki živi v naših višinskih loviščih, razen medveda. Pravijo, da bi pihnil tudi njega, če bi bil dovolj pohleven, sicer pa imajo raje svojo kožo kot pa medvedovo.

Za dober mošt je potrebna v redu preša. Preša ni prava preša, če nima gladkega lesenega vijaka, izdelanega iz hruševega debla. Kako se takšen vijak struži, je na vozu nazorno prikazal Blodrov Anza z Igrčevega.

Med klasjem zrele rži sta Kavnikova Zlatka in Marjan raztegnila svoje mehe, da se je zibalo in prepevalo vse živo po drugih vozovih naokoli. V pestro narodopisno panoramo so prispevali pomemben delež tudi Stanetovi, Godčevi, Končnikovi, Najevski in Vesevkovi z Ludranskega Vrha, ki so mlatili žito in ga phali za

kašo.

Kumrovi in Zdovčevi iz Koprivne so pletli koše in delali grablje.

Iz Tople so Kordeževi, Florinovi in Burjakovi delali 'špevtast' plot. Ker so bile v Črni dotrajane vodovodne cevi, so Kavšakovi na vozu vrtali macesnove oblice za lesen vodovod. Da ne bi bili lačni, so postavili še črno 'kuhno', iz katere je dišalo po slastni polenti.

Šumnik iz Javorja je 'štrajfal' rž, Vesevk pa je kuhal črničev šnops.

Spored je zaključila rudarska godba pod dirigentsko palico Edija Mauhlerja.

Naslednji dan je bil namenjen krajevnemu prazniku Krajevne skupnosti Črna. Praznik spominja na dogodke v mesecu avgustu leta 1944, ki so potekali od 19. pa vse do 25. avgusta. Začelo se je v Koprivni, končalo pa v Bistri.

Začelo se je s petindvajsetminutno sejo, nadaljevalo pa s harmonikarji. To so bili tekmovalci iz Mežiške doline, ki so se vsako leto pomerili na republiškem tekmovanju na Pokljuki. V Črni so imeli nalogo, da zaigrajo eno partizansko in eno narodno vižo.

Pri tem nastopu so domači alpinisti prikazali reševanje s pomočjo Gramingerjevega sedeža v Obistovih pečeh. S kratkovalovnim radijskim oddajnikom so reševalci dobivali navodila in po uspešno opravljeni akciji so ponesrečenca naložili v reševalno vozilo in odpeljali v zdravstveno ustanovo.

Tradicionalni kramarski sejem zvabi na trg v Črni vse staro in mlado. V pisanem vrvežu se prepletajo turisti, znanci iz drugih krajev in domačini. Tega dne so veseli tudi prodajalci, kajti marsikdo kupi tudi kaj takega, kar sicer nujno ne potrebuje – za spomin

na veselo turistično praznovanje. Zvečer so veseli vsi; trgovci s svojimi novci, pobi z dečvami in dečve s pobi.

Gozdni delavci – sekači med seboj tekmujejo v različnih spretnostih iz njihovega vsakodnevnega dela. Pred štoparico strogih sodnikov tekmujejo, kdo bo najhitreje in pravilno zamenjal meč na motorni žagi, napel verigo, odžagal hlod, oklestil veje in 'omaklal' hlod za celulozni les. Za izgubljeno moč poskrbijo kmetje s prepolnimi policami okrog tekmovalnega prostora. Le-te se šibijo pod težo domačih dobrot.

Na večer se za vasjo zberejo predice in spet je tu tekmovanje. Najboljše so tiste, ki najbolj in najhitreje skrtačijo ter spredejo kodeljico ovčje volne. Da v času dela ni dolgčas, zapoje oktet Koroških rudarjev in godci potegnejo iz svojih mehov kakšno okroglo. Na prejo pride vaška klepetulja, ki izblebete vse grehe Črnjanov, ki so jih tekom leta zagrešili.

V tem letu je bila pri Zdovcu v Koprivni odkrita spominska plošča v spomin na ustanovitev Koroškega partizanskega bataljona. V spomin in opomin dogodkov med vojno je bila še spominska komemoracija na Mlinarskem.

Ena od prireditev izven središča Črne je srečanje lovcev na Ježevem. Tu se pomerijo v streljanju na glinste golobe in pozno zvečer zaključijo z lovsko veselico.

Verjetno je bila najbolj odmevna prireditev ta teden ljudska igra Miklova Zala. Na prostem so uprizorili kar dve predstavi. Prostovoljno vložena prizadevanja in trud so poplačali obiskovalci s spontanimi priznanji in gromkimi aplavzi.

Po zapisu **Aleša Mrdavšiča**
povzel Janez Švab

Prikaz kmečkih opravil

Znamenita povorka kmečkih voz s prikazom opravil in običajev

SEDEM DESETLETIJ Z ROKO V ROKI:

Gasilci kot steber varnosti in tradicije Turističnega tedna

Ko listamo po bogati zgodovini našega kraja, hitro ugotovimo, da sta dve zgodbi neločljivo povezani. Letos, ko ponosno obeležujemo 70. obletnico Turističnega tedna v Črni, se v Prostovoljskem gasilskem društvu Črna na Koroškem zavedamo, da smo bili vsa ta desetletja zvest sopotnik in trdna opora temu osrednjemu poletnemu prazniku. Že od samih začetkov pred 70 leti so gasilci tisti nevidni, a nepogrešljivi člen, ki skrbi, da utrip Črne ostaja varen, prijeten in organiziran.

Turistični teden je že od nekdaj srce poletnega dogajanja – čas druženja, veselja, športa in povezovanja generacij. A za vsakim uspešnim dogodkom in za vsako ohraneno tradicijo stoji ogromno ur prostovoljnega dela, odgovornosti in skrbi za varnost. In prav tukaj imamo gasilci že polnih sedem desetletij ključno vlogo.

Skozi čas so se prireditve spreminjale, obseg dogodkov je rasel, z njimi pa so se razvijale tudi naše naloge. Naši člani že dolga leta z budnim očesom skrbijo za požarno varnost ob tradicionalnih ognjemetih, s čimer zagotavljajo, da praznično vzdušje mine brez nesreč. Že generacije gasilcev neutrudno pomagajo na Maratonu kralja Matjaža, kjer usmerjajo promet ter bdijo nad varnostjo tekačev in obiskovalcev. Podobno vlogo igramo na kramarskem sejmu, kjer s premišljenim režimom skrbimo za red in pretočnost ulic.

Posebno mesto v naših srcih imajo kmečke povorke. Z varovanjem in spremstvom omogočamo, da ta neprecenljivi del naše kulturne dediščine poteka nemoteno in v ponos celi dolini. Ko se kraj zabava in praznuje, gasilci ne počivamo; požarne straže na različnih družabnih prireditvah in koncertih so naša odgovornost. Naša pomoč se razteza od prevozov na prizorišča pa vse do aktivnega sodelovanja pri štehanju, kjer skupaj s krajanji ohranjamo stare običaje.

V sodobnem času, ko Turistični teden dobiva nove, monumentalne dimenzije, pa z vesljem sprejemamo tudi moderne izzive. Izjemno ponosni smo, da smo v zadnjih letih aktivno vključeni v ultramaratonski tek K24. Prireditve je zrasla v resnično veliko stvar – vrhunski športni dogodek, ki povezuje ljudi daleč preko meja naše doline. Vključitev gasilcev v organizacijo in zagotavljanje varnosti na tako zahtevnem terenu dokazuje, da PGD Črna na Koroškem raste in se prilagaja potrebam časa, ne da bi ob tem pozabili na svoje korenine.

Vseh 70 let Turističnega tedna dokazuje, da gasilci nismo prisotni samo takrat, ko zazvoni pozivnik. Smo živi del lokalne skupnosti, njene tradicije in razvoja. Naše delo že sedem desetletij temelji na prostovoljstvu, srčnosti in pripravljenosti pomagati – ne glede na uro, vreme ali zahtevnost naloge.

Ob tem visokem jubileju izrekam iskreno zahvalo vsem članom in članicam PGD Črna na Koroškem, ki so skozi generacije nesebično darovali svoj čas za dobrobit vseh nas. Hvala tudi organizatorjem Turističnega tedna, preostalim društvom in vsem krajanom za zaupanje in odlično sodelovanje, ki traja že 70 let.

Naj bo tako tudi v prihodnje – naj Turistični teden v Črni na Koroškem z našo skupno skrbjo ostane varen, povezovalen in poln lepih spominov.

Na pomoč!

Rok Šušelj,

poveljnik PGD Črna na Koroškem

Črnjanski gasilci

Nekaj misli ob 70. Koroškem turističnem tednu

ZVEZA KULTURNIH DRUŠTEV OBČINE ČRNA, ki je bila ustanovljena pred 26 leti, je temelj kulturnega dogajanja v naši občini. V zvezo so vključena vsa kulturna društva, ki so trenutno delujoča v naši občini.

V vseh teh letih smo se povezovali s Turističnim društvom in Občino Črna na Koroškem, da smo s ponosom predstavili našo Črno ter kulturno in turistično dogajanje v njej.

Kultura je tisto edino sredstvo, s katerim se lahko zoperstavimo politični nestrpnosti, saj smo na tem področju vsi enaki. Skrbimo za ohranjanje naše kulturne dediščine in ohranjanje slovenskega jezika in običajev. Žal pa se včasih premalo zavedamo, kako pomembna je ta vrednota. Naše običaje obujamo na Turističnem tednu, ki že 70 let neguje to tradicijo. Le s sodelovanjem bomo lahko ustvarjali in delovali še naprej, kajti brez povezovanja v občini in širše nam to ne bo uspelo.

Uprizoritev gledališke igre nekoč

Iskrene čestitke za vaših 70 let delovanja ter uspešno pot naprej.

Ivanka Šušel, predsednica ZKD Črna

Mednarodno srečanje folklornih skupin (Foto: Boris Keber)

Likovniki na vasi

Harmonikaši na vasi (Foto: Pušnik)

Otvoritev spominske plošče Mojmiru Sepetu v Žerjavu

Srečanje Korošcev, rojenih v nekdanji bolnišnici v Črni

Ob 70. obletnici Turističnega društva Črna

*»Kdor Marijo časti, srečno živi
in se nikoli ne pogubi!«*

A. M. Slomšek

Spoštovani!

Že v svetem pismu beremo, da je 70 let doba našega življenja in 80 let, če smo krepki, kar pa je čez, je samo milost in božji blagoslov sivih las in dobrega počutja, nekaj pa tudi genetike, načina življenja in dobrih ljudi, ki te obkrožajo.

Da društvo doseže svetopisemska leta, gotovo drži vse zgoraj naštetu. Potrebno je veliko dobrih ljudi, ki imajo vizijo, si zaupajo in želijo dobro društvu in so ambasadorji dobrega razvoja v kraju za blagor ljudi in vsega, kar se dogaja v kraju. Ob Turističnem tednu je vedno v ospredju veliki šmaren, ki zbere ljudi podobnih pogledov in srčnosti, ki imajo veliko zaupanje v Marijo in pomen praznika. Ko sem prvič obhajal sv. mašo, sem bil presenečen, koliko ljudi pride v našo župnijsko cerkev ob velikem šmarnu. To je gotovo stvar vere in iskrene molitve, drugo pa obisk našega Turističnega tedna, ki ima geslo: najprej v cerkev po blagoslov, potem pa na sejem po metlo in ostalo. Zato tudi naš Turistični teden živi in ima že dolgo brado. Ker je veliko dobre ponudbe na sejmu, je tudi pomembno, da človek najde tudi mir v sebi ob prazniku in se izroči Mariji.

Poglejmo si pomen praznika. Slovesni praznik Marijinega vnebovzetja, ki ga obhajamo v avgustu, spada med najstarejše Marijine praznike. Nastal je v Jeruzalemu, kjer je bila cerkev 'Marijinega počivališča' na poti v Betlehem, kjer je rodila Jezusa. Med kristjani je od najstarejših časov vladalo prepričanje, da Marija ob koncu svojega življenja ni umrla, temveč samo 'zaspala' ter bila potem z dušo in telesom vzeta k Sinu. Praznovanje Marijinega poveličanja je bilo že v 5. stoletju razširjeno tudi na Zahodu. Versko resnico o Marijinem vnebovzetju – da je bila vzeta v nebesa z dušo in telesom – je slovesno razglasil papež Pij XII. 1. novembra 1950, na praznik vseh svetnikov. Ta datum, ki je poleg češčenja svetnikov, naših poveličanih bratov in sester, posvečen tudi spominu naših rajnih, je izbral z namenom, da se poudari resnica o vstajenju mrtvih in večnem življenju. Pri Slovencih je praznik Marijinega vnebovzetja izredno priljubljen in ima različna imena. Največkrat mu pravimo veliki šmaren, pogosto velika maša, nekoliko redkeje velika gospostva. Vsa ta in še druga imena hočejo poudariti, da je to eden največjih Marijinih praznikov. Zelo pomenljivo je, da so bile najstarejše cerkve v tistih krajih, kjer se je krščanstvo med Slovence širilo iz Ogleja, vse posvečene Mariji vnebovzeti.

Bogoslužna imena, ki so jih pridevali današnjemu prazniku, so bila zelo različna. 'Vnebovzetje' je bilo

Črna Marija v cerkvi sv. Ane v Koprivni nad Črno na Koroškem

Jarmak in župnijska cerkev sv. Ožbolta v središču vasi

sprva zelo redko, kajti kristjani na Vzhodu, kjer se je praznik najprej uveljavil, raje govorijo o Marijinem 'zaspanju', 'preselitvi' ali 'odhodu' Jezusove matere. Vsebina praznovanja pa je od vsega začetka Marijin 'odhod' s tega sveta. Misel na smrt je bila pri praznovanju temeljna, vendar pa se ne ustavi pri smrti sami, temveč gre k poveličanju – k zmagoslavnemu Marijinemu vstopu v nebesa in k sredniški vlogi, ki jo Marija poslej izvršuje v nebesih.

Na praznik je zato pri številnih Marijinih božjepotnih svetiščih, tako na gosto posejanih po slovenski zemlji, glavni romarski shod. Romarski shodi so bili in so v glavnem še vedno pričevanja zaupne vernosti slovenskih ljudi. Dobro čutijo, da je Marija mati in da kot taka ve, kaj njeni otroci potrebujejo. Njihove prošnje posreduje svojemu vseмогоčnemu Sinu.

Duhovni pisatelj Franc Sodja ob današnjem prazniku razmišlja: »Marijino poveličanje je zmagoslavje ljubezni: ljubezni Marije do Jezusa, ljubezni Jezusa do Marije ... Praznik tolažbe in poguma. Marija je do zmagoslavja šla prek Kalvarije. Imeti moram pogum živeti, pa tudi pogum umreti ... Če sem Marijin otrok, potem moram biti, ker stopam naproti cilju, ki ga je Marija že dosegla, najsrečnejši človek na svetu. Tudi jaz grem poveličanju naproti. Na pragu večnosti me čaka moja Mati Marija.«

Vsem ob jubileju 70 let Turističnega društva želim obilo božjega blagoslova in Marijinega varstva in naj velja še na mnoga leta.

Črna, 13. maj 2026, ob godu fatimske Matere Božje

Jožef Lipovšek, župni. upr.

Celodnevni kramarski sejem

Peter bere iz knjige Štorije ... 2010

V okviru Koroškega turističnega tedna je pod šotorom potekalo tudi srečanje Črnanov

LOVSKE PRIREDITVE V OKVIRU KOROŠKIH TURISTIČNIH TEDNOV

Znani ameriški antropolog Sherwood L. Washburn, sicer deklarirani nasprotnik lova, je moral priznati, da človeštvo dolguje biološko in psihološko znanje, običaje in navade prav svojemu predniku lovcu.

Narava je sprva namenila človeku usodo nabiralca, a le-ta si je vedno bolj pomagal s priložnostnim lovom, si pridobival določene izkušnje in vedno bolj postajal lovec. Slabše fizične sposobnosti v primerjavi z ostalimi plenilci je nadomestil z bolj razvitim umom. Ob lovu se je ta le še bolj razvijal in krepil.

Pri lovu so se razvili vedenjski vzorci. Krepila sta se medsebojno tovarištvo in pomoč, pri čemer je bila v ospredju skupna korist in šele nato želje posameznikov. Ali niso to že zametki lovske kulture?

V letu 1934 je izpod peresa enega največjih slovenskih lovcev ing. Mirka Šušteršiča in nekaterih drugih avtorjev izšla knjiga *Naš lov* – kot nekakšen priročnik za šolanje lovskih čuvajev, lovcev in kasneje za znanje za opravljanje lovskega izpita. Pod poglavjem, ki govori o lovskem vedenju, manirah lovca in o lovskih šegah so zapisani pogoji za častni naziv pravega, pravičnega lovca:

- da se lovsko viteško vede, vedno in povsod,
- da pozna lov in orožje, zadevajoče predpise, lovske običaje in šege ter jih strogo izvaja in se jih drži,
- da je prijatelj prirode in lovi iz ljubezni do divjadi, ki mu mora biti nad vse drugo.

Lovci lovske družine so hoteli vse to prikazati tudi na Koroškem turističnem tednu. Prireditve so se začele že kaj kmalu po otvoritvi lovske kočice na Ježevem, že pred letom 1970. Poskrbeli so za bogate nagrade; tako so lovci s Koroške in tudi iz bolj oddaljenih krajev Slovenije prišli na tekmovanje v streljanju na glinaste golobe in tarčo srnjaka. Morda je k velikemu obisku prispevala atraktivna lokacija, gams za nagrado, bogat srečelov ali le pomanjkanje tovrstnih tekmovanj v takratnem času. Po dokaj slabi cesti so vozili ljudi na Ježevo tudi z avtobusi, kajti po tekmi se je obetala prava lovska veselica, s srnjakovim golažem in dobrim vinom.

Ta tradicionalna prireditve se je v zadnjih letih nekoliko spremenila, tako da je ostalo tekmovanje v streljanju na tarčo. Povezanost lovcev s krajem pa se kaže danes na nekoliko drugačen način: z organiziranjem lovskih taborov za šolsko mladino in prazno-

Koroškega turističnega tedna se udeležujejo tudi lovci – člani zelene bratovščine, fotografija je iz začetka sedemdesetih let 20. stoletja.

Predstavitve kmečkih opravil v okviru povorke kmečkih vozov: Črnjani so udarjali s cepci »v štiri«, fotografija iz sedemdesetih let 20. stoletja.

Živa trofeja

Lovski tabor 2022

vanjem obletnic v kraju. V tem času je bilo kar nekaj lovskih večerov, ki so jih priredili lovci s svojimi pevci, rogisti, igralci krajši iger, z organizacijo državnega prvenstva v oponašanju jelenjega ruka, z vsakoletnim kuhanjem lovskega golaža ali s sodelovanjem pri prikazu lovskih običajev na vozu.

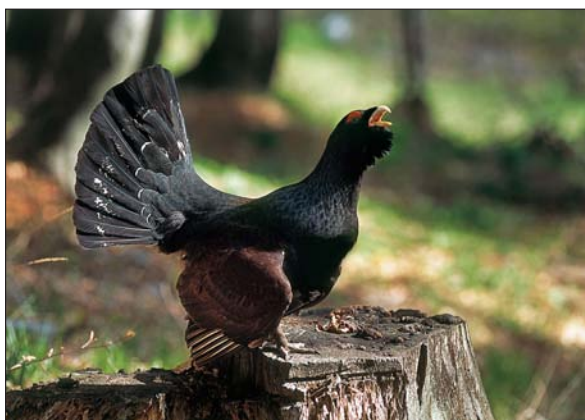
Janez Švab

Čezmejno sodelovanje koroških lovcev – lovski rogisti iz Avstrije

Lovska razstava

Divji petelin

Belka – *Logopus mutus*

HOLCARSKO – PAVRŠKI DAN

Že kar devetinšestdeset Koroških turističnih tednov se je zvrstilo v Črni na Koroškem. Seveda, nekatere tradicionalne prireditve kljub zanimivosti postanejo že nekoliko odveč, ljudje se jih naveličajo. Ena od takšnih prireditev je bilo že kar klasično tekmovalno gozdno delavstvo, s predpisanimi vsebinami, kot so: obračanje letve in zamenjava verige, natančnost zaseka in podžagovanja, preciznost reza na podlago, podiranje na balon in kleščenje vej.

Prireditve smo poimenovali gozdarsko tekmovalno, kasneje tudi holcarsko-pavrški dan, ne glede na to, kaj so porekli slavisti o naslovu. Smisel tega dne smo poizkusili najti v tem, da bi s prireditvijo pokazali življenje ljudi na kmetiji v odvisnosti od gozda pred nekaj desetletji. Življenje, ki je bilo odvisno od gozda, je že od nekdaj lepo, je pa tudi zelo težko. Zaposlitev v gozdu so si poleg lastnikov poiskali le redki, pravzaprav le tisti, ki so imeli res močan odpor do dela pod zemljo. Težave prvih holcarjev v naših krajih je opisal eden od njih v gostilni:

*Vse gre h koncu,
nič ni v loncu,
v trebuhu pa poldan zvoni.
Ni v loncu nič,
v kozarcu nič,
ne zamenjal bi z menoj
noben hudič.*

Simbolično so lepoto tega težkega dela prikazali s plesom domačih koroških rejev člani KUD Gozdar iz

Črne, tradicionalno tekmovalnost gozdarjev je ponazarjala medsebojna tekma, da pa so se holcarji po prihodu s planine radi ustavili v gostilni, pa je simboliziral v obliki 'škornate' bajte postavljen šank, obložen z domačo pijačo in tradicionalnimi domačimi jedmi.

No, in kaj smo videli? Marsikaj. Večine jih ni več med nami, ampak vseeno se mi zdi pomembno, da jih poimenujem, kajti veliko so doprinesli k temu, da se tudi mlajši spomnimo na ta gozdarska in kmečka dela.

Vresk (Alojz Godec) in Lukačev Gustl (Avgust Srebre) sta se trudila, da veje niso letele predaleč do gledalcev, ki so občudovali njuno kleščenje s sekiro in prežagovanje z 'amerikanko'.

Lepo si je naostril 'rajkmoser' Juvanov Vanč (Ivan Pečovnik) in ob njegovi 'kozi' se je kar trlo ljudi, ko je 'maklal' les za celulozo. Nantl (Ferdo Štifter) se je pošteno potil ob težkem delu – ročnem lupljenju. Že kar med prireditvijo so si ženske pri njem 'zafremale' velike kose lubja za okras in bog ga obvaruj, če bi bile v lubju luknje. Kar nekaj strahu sta imela Vesevk (Matjaž Obretan) in Godec (Franc Adamič), ko sta vrtala z dolgim svedrom v ranto, ki je obdelana služila za včasih tudi zelo dolg vodovod. Seveda, strah ni bil upravičen, zadela sta v sredino.

Eni mu pravijo koroški, drugi 'špevtast' plot, pa še kako; ko smo na Koroškem radiu za nagrado spraševali, kaj je to, pa so vsi takoj vedeli, da je tak plot sestavljen iz 'špevt', kolov in rinkov. Lep vzorec je za to prireditev pripravil Tožlakov (Ramšakov) Lojz, na prireditvi pa je 'zvižal rinke'.

Toplani so iz macesna pripravljali les za doge (Foto: A. Šertel)

Zvoki cepcev mlatičev so pričarali kmečko poletje (Foto: A. Šertel)

Ogromno dela smo naložili Anderčevemu (Ramšakovemu) Jožetu, ko smo mu rekli, da bi on delal korito in žleb za vodo. Pravilno je moral izbrati les, ga doma že kar precej obdelati, na prireditvi to stvar dokončati in navsezadnje marsikateremu radovednežu pojasniti, kaj je to 'teslo'.

Takih, ki cepijo 'šitelne' (skodle ipd.), je v Črni kar veliko, med najbolj cenjenimi pa sta vsekakor Kristi Štifter in Lipi Mokina, ki mu tudi tokrat ni manjkala pipa. Ja, pa malo bolj trdo je šlo, kajti lesa si nista odbrala sama.

So ljudje, ki za skupnost naredijo res veliko. Oče Ivana Kladnika je bil znan izdelovalec 'riž' v Lučah. Še ves otročji mu je Ivan moral pomagati, tako da se je tega dela pošteno naučil. Kar cel teden se je Ivan s pomočjo Franca Napotnika trudil in prav mojstrsko sta zgradila pet 'štosov riže' v pomanjšanem merilu.

Razni zaščitni premazi so izničili še zadnjo prednost tesnega lesa pred rezanim lesom in le redki še znajo tesati. Anton Skarlovnik in Leopold Kos sta si naredila 'koze', pripela hlod in stesala čudovit tram.

Še eno lepo, a težko delo je odpravila modernizacija. To je oglarjenje. Kar prava sta bila naša oglarja Edov Vanč (Ivan Keber) in Primož Kamnik kot njegov pomočnik. Prav nič nista bila drugačna od oglarjev iz ljudske pesmi:

*Oglar je zavber fant,
če ma tud umazan gvant.
Oglar, oglar
mora bit moj.
Oglar ma pet otrok,
kruha pa za en zob.
Oglar, oglar ...*

Čudovit štant so pripravili črjanski čebelarji. Na kolesih so pripeljali prav nobel čebelnjak, okrašen z lesorezom, na katerem je bil upodobljen naj slovenski čebelar Anton Janša. V čebelnjaku je bil poleg muzeja tudi manjši šank z zelo dobrimi pijačami, tako da je to vse skupaj dobilo ime Pri Janši. V Črni med Turističnem tednom ni bilo nič takega, če je bil Janša spet zaprt. Kot čebele pa so pridni naši čebelarji.

Ja, res smo imeli vsega, pa našeto še ni vse. Svoje rezbarske mojstrovine je prikazal mojster Rudi Novak, makete ljudskega stavbarstva v Zgornji Mežiški dolini pa nam je za razstavo posodil Janez Kramar.

Že od nekdaj se holcarji med seboj radi primerjajo. Sodniška ekipa pod vodstvom neutrudnega Maksa Potočnika je pripravila tekmovanje. Tekmo so sestavljale tri discipline:

- ročno spravilo hloda,
- prežagovanje z ročno žago – amerikanko,
- prelaganje drv iz kašte v drugo kašto.

V tekmovanju so bili najboljši gostje iz Luč, ljudje so kar spraševali, če pri njih še delajo na roke.

Pa še marsikaj se je dogajalo na sami prireditvi, še kaj pa tudi na pravi domači gavdi v nadaljevanju poznega sobotnega popoldneva. Kar vsi nekako upamo v tradicionalnost takšnih prireditev, tisti, ki smo na prireditvi sodelovali, še bolj pa tisti, ki so si prireditev ogledali ali pa so jo zamudili, pa so o njej slišali. Vsi smo si namreč edini, da bodo prireditve z etnološko vsebino ostale, vse manj pa bo klasičnih nevsebinskih veselíc.

Janez Švab

Na Koroškem turističnem tednu se predstavijo rokodelci: suhorobar

Kovač

PLANINSTVO MED TURISTIČNIM TEDNOM

Črna na Koroškem je gorska vasica in bi bilo zaradi tega kar malo nerazumljivo, če v njej ne bi bilo razvito planinstvo. Planinstvo ima v Črni zelo dolgoletno tradicijo, ki sega že tja v začetek 20. stoletja (vsaj prvi konkretni zapisi o planinarjenju segajo v ta čas; zelo verjetno pa so hodili v hribe zaradi rekreacije že prej). Ta prva planinska dejavnost je bila neformalna, to pomeni, da so posamezniki sami zahajali v hribe, predvsem v okolici Črne. Vzpon na Peco ali celo Raduho pa je bil za tiste čase že pravi podvig. Po letu 1910 pa so se črjanski planinci tudi formalno organizirali - v pliberško planinsko sekcijo. Po razpadu Avstro-Ogrske in z ustanovitvijo Jugoslavije se na Prevaljah ustanovi podružnica Slovenskega planinskega društva (današnja Planinska zveza Slovenije). Pozneje se od Prevalj izključita Mežica in Črna ter ustanovita svojo podružnico s sedežem v Mežici. 1949. leta pa se ustanovi Planinsko društvo Žerjav-Črna. Društvo je s svojim začetkom v Pliberku dejansko vse do ustanovitve Turističnega društva Črna na Koroškem predstavljalo avtentičen interes turizma v kraju v njegovih različnih izvedbenih oblikah! Z ustanovitvijo TD pa se PD Črna posveti vse bolj svoji specifični planinski dejavnosti. Le-ta je bila vsa leta nazaj poudarjena tudi v času Turističnega tedna v organizaciji TD Črna. Osnovne planinske vsebine, ki so mnoga leta vztrajale v času tega tedna (nekateri še danes), so bile:

- Organizacija planinskih izletov na različne lokacije; pri tem so bili najbolj redni na Smrekovec, Peco, Toplo - Čofatijev vrh, izven občine pa po Prežihovi poti. Izleti so bili dobro obiskovani. Pot se je praviloma začela v samem centru Črne, kar si je danes ob avtomobilizmu kar malo težko zamisliti.

- Najbolj stalna planinska vsebina na Turističnem tednu je bil prikaz plezanja v Obistovih pečeh (koroški alpinisti); nekoliko pozneje pa se mu je pridružil prikaz reševanja iz stene (gorski reševalci postaje Prevalje). To je bil zelo zanimiv in avtentičen prikaz planinske dejavnosti in je vsako leto pritegnil veliko število obiskovalcev.

- V čas Turističnega tedna je sovpadal nočni prižig bakel v severni steni Raduhe, ki ga je organiziral Koroški alpinistični odsek in pozneje Alpinistični odsek PD Črna na Koroškem. Prižig je bil primarno posvečen leta 1963 v Raduhi tragično umrlima Dorki Šek in Ivanu Burjaku. Pozneje pa je ta dogodek prerasel v širšo alpinistično prireditev, posvečeno vsem preminulim alpinistom in planincem.

- Planinsko društvo Črna, Alpinistični odsek in Koroški alpinistični odsek so dokaj redno pripravljali predavanja na planinsko tematiko (s svojimi člani in tudi vabljenimi gosti); največ predavanj pa je bilo iz bogate zakladnice odprav koroških alpinistov v tuje gore (Centralne Alpe, Kavkaz, Pamir, Ararat, Andi, Norveška, Rakapoši, Kilimanjaro, Himalaja idr).

Po svoji vsebini so si dejavnosti Turističnega društva, Planinskega društva in Alpinističnega kluba na določenih področjih zelo podobne, zato so se ta društva v preteklosti tudi večkrat našla v skupni aktivnosti. V zadnjem času je bilo tega sodelovanja nekoliko manj. Zanesljivo pa je v interesu kraja, ki ima turistično-hribovske ambicije, da se to sodelovanje zopet okrepi in se s tem pospeši realizacija že planiranih turističnih ambicij, kot tudi načrtajo nove potencialne turistične možnosti Črne na Koroškem.

Marijan Lačen

Zmagovalci na Ultra trailu K24

LITERARNI VEČERI

Poleti daleč naokoli ni bilo prireditev do okoli leta 1985. Tako smo s prireditvami privabili obiskovalce iz Mežiške doline, plakate smo raznosili še v Savinjsko in Mislinjsko dolino. In potem so se avgusta množice zgrinjale v Črno, kjer se je odvijal Turistični teden.

Vsa leta smo imeli bogat program. Za vsakega je bilo kaj zanimivega; nekatere so privabile športne prireditve, tudi šahovski turnir, kulturne, glasbene, drugi so si ogledali množične prireditve, kot so: kmečka povorka, tekmovanje v predenju volne, nastop harmonikarjev, nastope domačih ansamblov, žganjekuho, pokazali so se starodobniki s svojimi starimi, bleščečimi vozili, nekoč smo imeli celo nastop padalcev, ki so pristali pred hotelom, pohod na Pikovo, imeli smo 'ringlšpil' z domačini, ki so prav takrat prišli v domači kraj. In še in še ...

Beseda je most

Predstavitve knjige dr. Kristijana Jezernika Ugašanje teme, 2012

Vsaka prireditev je bila množično obiskana.

Po prireditvah čez soboto in nedeljo je bil ponedeljek določen za literarni večer. Spomnim se, da je v avli nove šole okoli leta 1980 nastopila gledališka igralka Jerca Mrzel z recitalom, pesmi pa se ne spomnim.

Vsa leta je skrbel za kulturne dogodke ing. Andrej Šertel. On me je povabil, po letu 1982, da sva vrsto let skupaj organizirala literarne večere (dokler se ni izselil iz Črne). Vabili smo literarna imena tistega časa. Tako so bili naši gostje: gledališka igralka in pesnica Mila Kačič (trikrat), Alenka Glazer (80 obiskovalcev), Tone Kuntner (trikrat), aforist Žarko Petan, Tone Partljič, Miloš Mikeln, Matjaž Kmecl, Smiljan Rozman, Janez Švajncar, Marija Makarovič ... Polega tega smo predstavili številne knjige domačinov, med njimi so bili: Niko Brumen (nekajkrat), Janez Mrdavšič (trikrat), Saška Fužir, Kristijan Jezernik, Peter Kropivnik, Aleksandra Kocmut, Marta Repanšek ...

Literarni večeri še danes pritegnejo stalne obiskovalce, očitno so bili leta in leta dovolj zanimivi, da Črjani vedo, da bo nekaj 'za dušo'.

Marta Repanšek

Kristijan Jezernik prejema čestitke ob predstavitvi knjige, 2012

Predstavitve knjige *Bajže s Koroške*, z desne: prof. Janez Mrdavšič, dr. Marija Stanonik, Marta Repanšek, Jožica Srebotnik ... 1995

Marta Repanšek, Janez Mrdavšič, bere Saška Fužir, 1998

Aforista Niko Brumen in sin Andrej bereta na literarnem večeru, 2012

Blaž Prapotnik na prireditvi *Liter literature*, ki nosi isti naslov kot njegova pesem s podnaslovom – *Postmodernistični konstrukt*, 2012

Literarni večer: voditejca Vesna Burjak, avtorici Marija Makarovič in Marta Repanšek, 2013

SPOMINI NA TURISTIČNI TEDEN V ČRNI

Prvo turistično društvo je bilo v Črni ustanovljeno leta 1929. Imenovalo se je Olepševalno in tujsko prometno društvo. Za to sta bila zaslužna nadučitelj Janko Kuhar in dr. Adolf Ramšak, ki je postal tudi prvi predsednik društva. Doživljalo je vzpone in padce, predvsem vojna vihra je povsem zavrla delovanje društva. Podatkov je malo.

Turistični tedni v Črni na Koroškem so se začeli davnega leta 1956, ko se je zbrala skupina Črjanov in ustanovila Olepševalno turistično društvo Črna na Koroškem. Predsednik je postal Franc Stakne, ki je bil predsednik kar do leta 1984. Imel je izredne organizacijske sposobnosti in znal te je prepričati, da si verjel v idejo, ki se je porodila v njegovi glavi, hkrati pa je znal prisluhniti predlogu sogovornika. Prireditev je bilo zmeraj več in več. Kmalu se je zvrstilo tudi po petdeset prireditev v desetih dneh. Vsak je lahko izbral med zabavnimi, športnimi, kulturnimi in etnološko obarvanimi dogodki. Da ne omenim sejma, ki je vsako leto na 15. avgusta na dan Marijinega praznika.

Zdaj pa nekaj spominov.

Bilo je sredi 1984. leta. Turistični teden je bil na višku. V Črno so se zgrinjali obiskovalci in gledalci od blizu in daleč, saj smo še takrat bili edini daleč naokoli, ki smo prirejali prireditve sredi poletja. Leta in leta smo imeli na programu tudi zelo obiskan nastop ansamblov z domačo muziko. Saj veste, harmonika, narodna

noša, polka, valček ... Le koga ne dvigne! Vodila sem prireditev. Dolgoletni predsednik TD Franc Stakne me je kak teden prej poklical, naj grem z njim v Šmihel na avstrijsko Koroško, kjer da je ansambel domače muzike in bi ga povabila k nam na nastop. Greva, najdeva vodjo ansambla. Vse se zmenimo, pa je oni še ponudil, da nam posodijo ozvočenje. Stakne pa: »Ni treba, bomo imeli svoje.« Bal se je, da bomo še to plačali poleg nadomestil za odsotnosti iz službe, potnih stroškov in še kaj. Takrat je bil za sedanjim CUDV-jem velik oder, segal je čez celotni zadnji del poslopja, pred njim pa prostor, ki se ga je dalo ograditi.

Ansambli so se zbirali v telovadnici CUDV-ja, kjer sem se pogovarjala z vodji le-teh, da sem na odru povedala nekaj za uvod v njihov nastop. Ura se je približevala osmi zvečer, obiskovalcev poln avditorij. Takrat smo prodali 1200 vstopnic! (Popoldan pa smo imeli nastop plesalcev iz Senegala, kjer je bilo prodanih okrog 400 vstopnic!) Pa je prišel Andrej Šertel, ki je bil pri organizaciji kulturnih prireditev v Turističnem društvu desna roka, in mi pošepetal na uho: »Veš, da nimamo ozvoče-

Nastop ansambla z domačo – narodnozabavno glasbo

Srečanje harmonikarjev

nja, oder je še prazen!«

Nisem bila zadolžena za ozvočenje. Moja naloga je bila, da čim bolj sproščeno in veselo izpeljem večer. Zavestno ostanem mirna in zbrana, češ bodo že poštimali. In so res. Predsednik Turističnega društva Stakne je bil neverjetno iznajdljiv tudi, ko je kaj šlo narobe. V kriznih trenutkih se je znašel, kot bi se malokdo. Tako se je zgodilo tudi tokrat. Šel je pred hotel, kjer je za ples v živo igral neki band, ter jim ponudil 400.000 din, da bi takoj posodili ozvočenje za našo prireditev. To je bila takrat kar velika vsota. Pristali so, predstavili ozvočenje na naš oder in ob 20.15 se je začel nastop. Prireditev je stekla, kot da ni bilo zapletov, gledalci pa so bili spet navdušeni.

Takrat se je še dalo dobiti denar za izvedbo Turističnega tedna. Predsednik Stakne je bil izreden organizator in kar si je zamislil, je izpeljal. Tako je leta in leta vabil kak tuj ansambel, ki je trenutno gostoval po Jugoslaviji, da je nastopil na našem tednu. Imeli smo plesalce iz Senegala pa iz Rusije kar dvakrat, iz Gruzije, da ne omenjam mnogih takrat popularnih iz Slovenije in iz cele Jugoslavije.

Leta 1984 je nastopil plesno-akrobatski ansambel iz Orenburga v Rusiji. To je polmilijonsko mesto južno od Urala. V Črno so se pripeljali z avtobusom. Profesionalci: neverjetne plesne akrobacije, bogate narodne noše, petje, paša za oči in ušesa – nepozabno.

Po nastopu smo jih seveda povabili v hotel na večerjo. Iz upravnega odbora smo bili določeni štirje kot gostitelji: trije moški in jaz. Eden naših naj bi znal nekaj rusko, ker je tedaj Rudnik posloval tudi z Rusijo. In smo jih vodili v hotel na večerjo. Zbrali smo se v avli, pripravljeni, da gremo v 'kavarno', kjer je bilo lepo pripravljeno omizje v obliki črke U.

V tistem trenutku pa zmanjka elektrike. Vsi smo onemeli. Rusi so verjetno pomislili na kako sabotažo, takrat je še bilo tako vzdušje. A se je znašla takratna vodja hotela Ivica Kordež in v naslednjih minutah so prišle natakarike in prinesle kozarce, v njih pa so gorele sveče. Bilo je olajšanje. Po neki sreči pa je zatemnitev trajala le kakšne četrt ure, tako da se je vse nekako uredilo.

Potem pa je vodja ansambla – izgledala je kot komiksarka – nakazala, naj sedemo mešano, naj se mi posede-mo mednje. Jaz se spravim na sredo enega kraka mize, okrog plesalke in plesalci, naši trije moški so sedli sku-

paj na drugem koncu mize. Uboga jaz! Nas so v tedanji nižji gimnaziji učili 'gavatit pa ruski'. To je bilo davno, davno ... In s to ruščino si naj zdaj pomagam! Ampak – bila sem vendar gostiteljica, predstavnica društva in sem predstavljala Slovenijo in zanje Jugoslavijo! Nisem imela izhoda, morala se bom grozno potruditi. Neverjetno, kako se ti odpre nekaj, za kar leta in leta ne veš, da imaš v podzavesti. Še danes vem veliko, kar sem izvedela takrat o njih: da plesalci od šestega leta hodijo v šolo, ki je hkrati internat za šolajoče, da postanejo profesionalci, da plešejo do 28. leta starosti, potem so učitelji - trenerji na tej šoli. Mesto leži na ravnini, obkrožajo ga žitna polja, podnebje je izrazito celinsko, se pravi, da je poleti + 40 C, pozimi pa - 40 C. Pred mrazom se oblačijo v kožuhovino.

Povprašali so, kaj počnem. Povedati sem znala, da učim na OŠ, kaj učim ... Zelo so bili prijetni in skromni, z ozirom da so bili vrhunski umetniki.

Ob 23. uri jih je vodja skoraj 'nagnala' spat. Malo je bilo negodovanja, a so ubogali. Takrat bi se oni razžive-li, se sprostili, podružili med seboj ...

Naslednji dan jih je predsednik TD Stakne peljal nekam v Koprivno in jih povabil, da so stopili iz avtobusa. Pokazal jim je jarek in jim rekel, da so na državni meji med Jugoslavijo in Avstrijo. Najprej so osupnili, nato pa so začeli spraševati, kje je ograja, kje so graničarji, kje psi, karkoli, kar bi označevalo mejo. Stakne pa, da je jarek meja, da so prav zdaj 'na očeh' graničarjev, da seveda ne smejo prestopiti jarka. Niso se mogli načuditi, da obstaja tudi takšna meja med državama.

Upam, da so se srečno vrnili v daljno Rusijo, polni lepih spominov na srečanje v Črni na Koroškem in v tedanji Jugoslaviji.

Marta Repanšek

Otvoritev razstave DU Črna, 2010

ŠTEHVANJE V ČRNI NA KOROŠKEM

Štehvanje je eden najslikovitejših, najstarejših in najbolj vznemirljivih konjeniških običajev na Koroškem. V Črni na Koroškem ta običaj prirejamo med drugimi dogodki v Turističnem tednu.

Običaj izhaja iz beneških viteških iger (pri nas se je zakoreninil predvsem v Ziljski dolini). Prvi zapisi segajo daleč nazaj (npr. Valvasor v 17. stoletju je že opisoval podobne igre). Prvotno je šlo za urjenje spretnosti in moči, danes pa je to simbol koroške kulturne dediščine in ponosa.

Kaj je štehvanje?

Predstavljajte si drveče konje, topot kopit, vzklikajočo množico in fante v kmečkih nošah, ki z železnimi 'štehvani' v rokah drvijo mimo lesenega sodčka. V zraku je vonj po adrenalinu in tradiciji. Starodavni koroški običaj, kjer se prepletata viteški pogum in praznovanje mladosti. Na strani pa spodbujanje mladih deklet štehvovcev v narodnih nošah.

Pravila igre: Sodelujejo načeloma neporočeni fantje na neosedlanih konjih (pogosto težkih domačih hladnokrvnih konjih). Od fantov zahteva izjemno ravnotežje in moč v nogah, da se obdržijo na konju, ker jezdijo brez sedla.

Kaj je cilj? Fantje v polnem galopu drvijo mimo visokega lesenega stebra, na katerem je nataknen lesen sodček, povezan z lesenimi obroči. Z železnim kijem ('štehvanom') poizkušajo sodček razbiti.

Točkovanje: Največ točk prinese tisti udarec, ki sodček popolnoma razbije, šteje pa se tudi zbijanje obročev. Vse to ocenjuje izbrana komisija, v kateri je navadno tudi starejši 'štehvovc'.

Zmagovalec prejme venec, okrašen z različnim cvetjem, ki mu ga nadene dekleta (po navadi tisto, ki mu je blizu srca).

Štehvanje ni le šport, je družabni dogodek celotne skupnosti. Po tekmovanju sledi najlepši del - koroški ples (rej): fantje plešejo pod lipo z dekleti, ki so oblečene v čudovite narodne noše. Ples ima natančno določena pravila in poteka v smeri urinega kazalca. Pod lipo nato še dolgo igrajo povabljeni godci, lahko tudi do jutra, saj je to pravo praznovanje in proslavljanje zmagovalca, ki je za eno leto glavni 'štehvovc'.

Kako je bilo s štehvanjem v našem kraju, nisem raziskoval. Po ustnem izročilu se je štehvanje v Črni pričelo v Rudarjevem, na travniku, kjer stoji TAB. Vem pa za naslednje, ki je bilo na Pristavi pri stadionu, nato pri Cvelbarju, v Logih in pri Najevski lipi.

Aleš Moličnik

Štehvanje, stara fantovska igra, ljudski običaj, ki se je ohranil na južnem Koroškem, je bilo prikazano tudi v Črni, 1970

Tradicionalno štehvanje organizatorji ohranjajo in oživljajo v okviru Koroškega turističnega tedna že desetletja

70 LET POHODA PO POTEH KOROŠKEGA BATALJONA

Letošnji pohod Po poteh legendarnega Koroškega bataljona bo nekaj posebnega. Že sedemdesetič se bomo pohodniki iz vseh krajev Slovenije in zamejstva zagrizli v okoliške gozdove in hribe ter obiskali spominska obeležja ali grobišča, ki nas spominjajo in hkrati opominjajo na čas pred osemdesetimi in več leti, na čas med drugo svetovno vojno. Spomnili se bomo na krute in težke usode naših ljudi, domačinov, ki jih je okupator razselil, izgnal v taborišča, zapore, pokončal na domovih, in na padle partizanke in partizane.

Spominska obeležja so kot nemi pričevalci partizanskega in ljudskega odpora ter boja in velike zvestobe slovenski in koroški grudi z obeh strani Pece. 1956. leta se je izvedel prvi Koroški turistični teden. Dobrih deset let po osvoboditvi je skupaj z omenjeno prireditvijo pričala s svojim poslanstvom tudi organizacija pohoda. Pohod je dobil ime po prvem Koroškem bataljonu, ustanovljenem 28. marca 1943. leta.

Po pripovedovanju dolgoletnega tajnika ZB Črna Salvadorja Kotnika: »Začetni pohodi so bili tri- ali dnevni. Udeleženci pohoda so obiskali naše kmetije in spominska obeležja. Kolona ljudi je bila kar mogočna, saj so s sabo tovorili vso oskrbo na hrbtih mul in konjev. Več kot 100 pohodnikov (večina udeležencev NOB in njihovih svojcev) se je obnašalo čisto po vojaških pravilih. Vedno pa so bili prisotni tudi predstavniki JLA. Izbrana delegacija pohoda je – raportirala – na svečani seji ob krajevnem in kasneje občinskem prazniku. Takšna organizacija pohoda je vztrajala do osemdesetih let prejšnjega stoletja. Pohod pa je izgubljal tisto vojaško rutino in je postajal vedno bolj organizirana oblika druženja, ki je združevala pohodništvo in rekreacijo, druženje in kulturo ter v prvi vrsti ohranjanje spomina na tiste usodne dogodke 1941–1945, na leta vojne, ki je območje današnje občine Črna na Koroškem še posebej zaznamovala. Pohodniki

Organiziran pohod članov Združenja borcev za vrednote NOB Črna na Koroškem

Svečana prireditev ob 80. obletnici bojov Vzhodnokoroškega odreda koroške grupe odredov

do zadnjega trenutka niso vedeli, v katero smer se bo odvil pohod. 25 do 30 kilometrov hoje pa je zahtevalo od udeležencev tudi ustrezno fizično pripravo. Na kmetijah in domačijah so bili pohodniki vedno toplo in lepo sprejeti s hrano in pijačo.«

Po osamosvojitveni vojni 1991. leta pa so se stvari precej ohladile. Na stare strukture, kot je bila ZZB, se je pričelo gledati z distance, kot na nekakšen nebodigatreba. Članstvo same organizacije, še posebej vodstvo, pa smo vztrajali in se potrudili, da smo pohod vedno ponudili organizacijskemu odboru Turističnega tedna. Bili smo tudi vedno uslišani.

V času trajanja Turističnega tedna, vedno drugo soboto, pred svečano sejo v počastitev občinskega praznika (Občina Črna na Koroškem praznuje občinski praznik v spomin na največjo bitko VKO KGO za obrambo osvobojenega ozemlja, ki je potekala od 19. do 24. avgusta 1944. leta na območju Črne, Bistre, Tople in Koprivne. V tem spopadu je padel tudi Kristl Markovič – Mato, domačin iz Črne), ob 7. uri zjutraj in ob vsakem vremenu se prične pohod v neznano smer. Velikokrat več kot 100 pohodnikov, trasa pohoda pa vedno različna. Zadnji pohod 25 kilometrov plus se je

izvedel 2016. leta. Z leti je število udeležencev pričelo upadati, zato smo se odločili, da zmanjšamo dolžino in trajanje samega pohoda. Bolj smo se posvetili druženju. Vsakih pet let pa se pohodniki pridružijo svečani prireditvi pri spomeniku zmagovite bitke VKO na Pristavi. Velik spomenik iz betona so odkrili ob razcepu ceste Črna-Bistra 25. 8. 1984. Pomnik je delo domačina – arhitekta Karla Markoviča – Daca.

Na območju občine Črna na Koroškem se nahaja več kot 40 spominskih obeležij in grobišč, ki si zaslužijo, da se jih obiše in da ne utonejo v pozabo. Veliko je še nedorečenih zgodb in imena na spomeniku pred Kulturnim centrom niso samo prazne črke. Tu je 230 imen in priimkov. To so naši očetje, mame, bice, dediji, strici, sorodniki, naši krajani, naša zgodovina. Sveta in svetla zgodovina našega kraja.

POHOD PO POTEH KOROŠKEGA BATALJONA BO
VEDNO OSTAL NAŠE POSLANSTVO.

Gvido Jančar, predsednik
Združenja borcev za vrednote
NOB Črna na Koroškem

Pohod na partizansko obeležje

VESELI ODER

Po nekaj letih delovanja v upravnem odboru Turističnega društva Črna sem ob spremljanju Turističnega tedna in tradicionalnega jarmaka dobil idejo, da bi morala ta prireditev dobiti svojo osrednjo točko – prostor, kjer bi se ves dan nekaj dogajalo in obiskovalci ne bi zgolj hodili od stojnice do stojnice.

Pod prejšnjim vodstvom za to zamisel ni bilo posebnega posluha. S prihodom Janeza Švaba na mesto predsednika Turističnega društva Črna pa sem dobil njegovo popolno podporo in zeleno luč za izvedbo. Želel sem, da se v središču Črne postavi oder, ki bi postal središče celodnevne dogajanja. Na njem bi potekal bogat kulturni, etnološki, glasbeni in literarni program, ki bi ga soustvarjali predvsem nastopajoči iz lokalnega in regionalnega okolja. Program bi povezoval spiker oziroma animator, ki bi skrbel za živahno dogajanje skozi ves dan.

Okoli odra bi se lahko postavile stojnice z domačo obrtjo in izdelki, ki ohranjajo ter bogatijo koroško kulturno in etnološko dediščino. Vsak obrtnik bi imel možnost, da se predstavi obiskovalcem in s tem izboljša prepoznavnost ter prodajo svojih izdelkov. Oder pa ne bi bil le prizorišče nastopov, temveč tudi glavna informacijska točka, namenjena predstavitvi tedenskega dogajanja, promociji črjanskih turističnih znamenitosti in destinacij ter oglaševanju Črne kot olimpijske vasi z največjim številom udeležencev olimpijskih iger glede na število prebivalcev. Posebno mesto bi seveda namenili predstavitvi vrhunskih športnih dosežkov domačinov, na čelu s Tino Maze.

Tako smo po letu 2000 začeli uresničevati to zamisel. Prva prireditev je bila pravzaprav ena sama improvizacija, saj pravega odra sploh še ni bilo. Ozvočenje sem postavil pred vhod občinske stavbe, program pa smo začeli ob deveti uri zjutraj, takoj ko se je po kraju razlegel tradicionalni jarmaški vrvež.

Na tem mestu moram posebej omeniti svojo sodelavko in soustvarjalko Tadejo Germadnik. Takrat je bila še mlada in neizkušena povezovalka, vendar je z veliko poguma prevzela vlogo spikerke, animatorke in voditeljice programa. Kljub skromnim razmeram in improvizaciji je bila že prva izvedba izjemno odmevna. Obiskovalci so jo odlično sprejeli, zato je postalo jasno, da je prireditev našla svoje mesto in da bo postala stalnica tudi v prihodnjih letih.

Ko je občina kupila primeren pokrit prireditveni oder, sem predlagal, da prireditev preselimo na prostor pred staro pošto. Pri tem sem imel vso podporo predsednika Turističnega društva Črna Janeza Švaba in odbora TD Črna.

Na novi lokaciji je prireditev dobila pravi pomen in nov zagon; lahko smo izpolnili vse, kar je bilo zastavljeno kot ideja. Kljub skromnemu proračunu je na odru v tem dnevu nastopilo tudi do 40 izvajalcev, včasih celo več. Vsako leto so se odzvali številni koroški avtorji, pevci, kitaristi in imitatorji, gostili pa smo tudi nastopajoče iz Savinjske doline in drugih krajev.

Dinamika dogajanja je bila čez cel dan na visokem nivoju, vrhuncev prireditve je bilo več, eden on njih pa je vedno bil tudi popoldanski prihod občinske oblasti

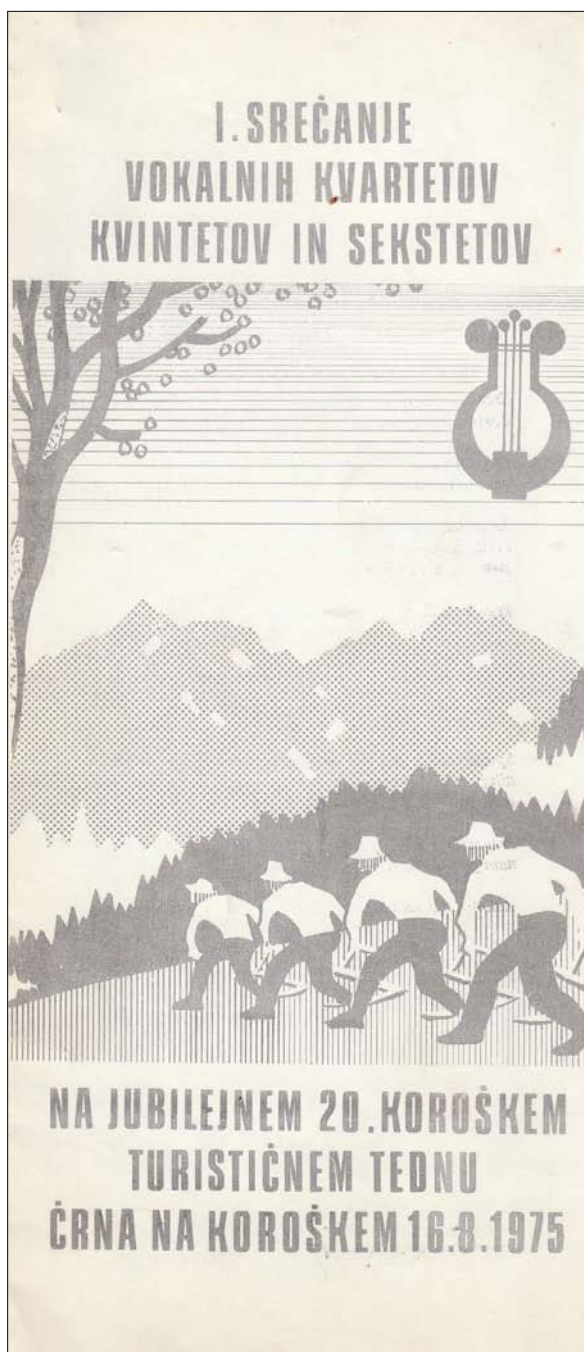
Pongračičevi mlatiči na kmečki povorki v centru Črne

Utrinek iz preteklosti ...

– župana ali županje ter predsednika oziroma predsednice TD Črna – v spremstvu kralja Matjaža, Alenčice in oprode. Z odra so nagovorili obiskovalce in predstavnike medijev.

Prireditve se je vsako jutro začela z zborovskim petjem. Redni gostje so bili člani črjanske vokalne skupine Smo, kar smo. Dopoldanski program je bil praviloma namenjen črjanskim harmonikarjem, učencem glasbene šole, frajtonarjem, saksofonistom, trobentačem, citrarkam, kitaristom in drugim mladim glasbenikom.

Faksimile vabila

Predstavljali smo koroške mitske like, brali kratka literarna besedila in iskali 'skrite zaklade'. Nepozabni so bili tudi nagovori kralja Matjaža, ki ga je upodabljal Drago Milošević s svojim spremstvom. Njegovi govori so bili večkrat dobronamerno hudomušni do dnevnih politike, vendar vedno pozitivni, povezovalni in združevalni. Saj zato pa imamo Korošci svojega kralja Matjaža!

Nastopali so tudi mladi talenti, ki so izvrstno posnemali slovenske politične osebnosti, na odru pa

Črjanski harmonikaši

Kralj Matjaž in Alenčica

smo gostili celo takratnega predsednika države dr. Danila Türka. Priložnost za predstavitev so imela vsa prostovoljna društva iz Občine Črna na Koroškem.

Oder je bil hkrati pomembna informacijska točka, saj se je na ta 'jarmaški' dan skozi Črno sprehodilo tudi do 10.000 ljudi. V množici obiskovalcev smo večkrat uspešno reševali različne zagate – od izgubljenih otrok do založenih avtomobilskih ključev.

Citiram Tadejo Germadnik, ki je leta 2007 o prireditvi napisala:

'Oče' Veselega odra, vedno idej polni Drago Repnik, je bil že pred leti, ko smo postavili temeljni kamen, prepričan o uspehu. Danes lahko to zanesljivo potrdimo – Veseli oder živi. Že četrto leto zapored smo na našem odru gostili številne mlade talente in uveljavljene glasbenike iz Črne ter njene okolice. V deveturnem programu se je predstavilo kar 60 nastopajočih. Vsako leto obudimo koroške like, kot so gozdni mož, kralj Matjaž in Alenčica. Tokrat sta dogajanje popestrila tudi pastir izpod Pece in Pehta z Gorenjske. Res je, da smo domačini dejavni na različnih področjih in da se ne ustrašimo

nobenega izziva. V Črjanih se skriva veliko potenciala; skoraj ni stvari, ki je ne bi znali narediti. Potrebni je le nekaj dobre volje in poguma pa stvari stečejo. Veseli oder v središču Črne je prostor, kjer se lahko predstavimo in pokažemo, kaj znamo. Dobra volja in sloga sta Veselemu odru prinesli lepe sadove. Le če bomo Črnjani živeli in delali v sožitju, bomo lahko napredovali ter želi sadove svojega truda na kulturnem področju in na drugih ravneh.

Omeniti moram še večletno podporo tudi z občinske strani, od župana Janeza Švaba, županje mag. Romane Lesjak in poznejše predsednice TD Črna Štefanije Emeršič. Če bi želel naštet vse nastopajoče, ki so se zvrstili v letih mojega in Tadejinega udejstvovanja pri tej prireditvi, bi imel ta zbornik verjetno še vsaj sto strani več. Posebej pa moram omeniti Milana Kamnika, ki je nastopil na prav vseh prireditvah, ter nekaj tistih, ki so pozneje uspešno nadgrajevali svojo glasbeno pot: Adrijana Kamnik, Ditka Čepin, Luka Basi (Matej Prikeržnik), BQL, Dejan Dimec z Lucijo, Klara

Kdo skrbi za Veseli oder? Tadeja in Drago.

Nastop Milana Kamnika z bendom

Center Črne, poln obiskovalcev Koroškega turističnega tedna

Zvesti obiskovalci Veselega odra

Jerak, Samo Kozar, Luka Pernek, Vita in Rina Repnik, Vera Trafela, Marjana Mlinar, Fredi Miler, Milan Pečovnik Pidži, Urh Štifter, Gvido Jančar, Rok Divjak, Žan Grabner, Žiga Žlebnik ... naj mi bo oproščeno, če sem koga pozabil.

Ponosen sem, da je Veseli oder postal tradicionalna črjanska prireditev, ki je širila pozitivno energijo, povezovala ljudi ter mladim ponujala priložnost za pridobivanje izkušenj in uveljavitev. Mogoče je prav ta oder nekaterim predstavljal pomemben korak na njihovi nadaljnji glasbeni poti. Natančno se ne spomnim, koliko let sva s Tadejo soustvarjala to prireditev,

vendar mislim, da približno petnajst. Zadnja prireditev pod mojo organizacijo je bila tista, ko se je zaradi spremenjenega prometnega režima prizorišče preselilo pred Kulturni dom. Medtem sem se z družino preselil v Slovenj Gradec in organizacijo prepustil drugim. A čeprav sem se preselil na 'drugi konec sveta', so spomini in izkušnje, ki sem jih doživel v rojstnem kraju, ostali del mene. Še danes jih nosim v sebi kot vir notranjega miru in prijetne nostalgije.

Viri: Drago Repnik, Tadeja Germadnik, Janez Švab

Drago Repnik

Laserski šov, nastop BQL, No nejm benda in Akustixa (Foto: B. Keber)

Utrinek iz preteklosti, pred hotelom

Umetniki na vasi, kipar z rokarskim motivom

Oglasni panoji nekoč

ČEBELARSKO DRUŠTVO ČRNA

Čebelarско društvo Črna na Koroškem je v zadnjih tridesetih letih v okviru Turističnih tednov s svojim premičnim čebelnjakom v središču vasi pogosto popestrilo vrsto prireditev.

V čebelnjaku so se skozi vsa leta prodajali čebelji pridelki, ki so jih domači čebelarji pridobili od svojih čebeljih družin – predvsem med, propolis, satje z medom, vosek, cvetni prah in matični mleček.

V čebelnjaku so obiskovalci Turističnega tedna Črna lahko dobili tudi različne brošure, letake in zgibanke, ki so poučne narave in omogočajo spoznavanje čebel, čebelarjenja, čebelarско opremo in recepte za pripravo peciv in različnih jedi, pri katerih se uporablja med. Vsa leta so ponujali tudi medene napitke,

ki so mimoidočim dvignili dobro voljo. Prav tako je Čebelarско društvo Črna na Koroškem s svojimi člani vsako leto sodelovalo na kmečki povorki, kjer so prikazovali postopke čebelarjenja nekoč in danes.

Vsebine so bile zelo pestre, saj so obiskovalcem predstavili načine čebelarjenja pred dobrimi stotimi leti in v sodobnem času (panji, oblačila, oprema za panje, oprema za pridobivanje medu, propolisa, voska ...).

Že vrsto let na dan kramarskega sejma organizirajo srečelov, od katerega izkupiček namenjajo vzdrževanju čebelarškega doma in izobraževanju mladih čebelarjev.

Rozalija Proje

Predstavitve projekta Okusi Črne

Med in medeni izdelki v centru Črne so zopet vabili

Eden od vozov znamenite kmečke povorke

Kmečka povorka leta 2014

KULTURNO DRUŠTVO GOZDAR IN TURISTIČNI TEDEN

Črna na Koroškem je že vrsto desetletij poznana po številnih zgodovinskih, kulturnih, športnih, turističnih in drugih aktivnostih. Včasih so rekli, da je Črna na koncu sveta, saj se glavna cesta na krožišču okoli Plečnikovega spomenika zaključí. To ne drži. Črna lahko primerjamo z našo dlanjo. Na sredini je Črna, prsti so zanimive strme in slikovite doline – Jazbina, Javorje, Bistra, Topla, Koprivna. Kljub terenski zaprtosti so in še živijo prebivalci, ki imajo željo po druženju in prepoznavnosti domačega kraja in okolice tudi izven koroškega plota, pa tudi po svetu. Črna na Koroškem je

že desetletja poznana po številnih raznovrstnih aktivnostih. Med njimi je tudi že tradicionalni Turistični teden. Na njem že desetletja sodelujejo številna društva in posamezniki. Med njimi je tudi Kulturno društvo Gozdar.

Kulturno umetniško društvo Gozdar, ki se je kasneje preimenovalo v Kulturno društvo Gozdar, je bilo ustanovljeno leta 1980 v okviru sindikata TOZD Gozdarstvo Črna. V društvu so bili zbrani gozdarji, lastniki gozdov, rudarji in drugi za kulturo zainteresirani iz Mežiške doline, ki so radi prepevali, plesali,

Obiskovalci črnjanskih prireditev v prejšnjem stoletju

Na gaudi se dobimo, srečanje folklornih skupin (Foto: Boris Keber)

Udeleženci prireditve Na gaudi se dobimo, mednarodno srečanje folklornih skupin, 17. avgust 2025 (Foto: Boris Keber)

igrali na harmoniko in recitali. V društvu je bilo prvotno po številu največ pevcev. Pevcem so se leta 1981 pridružili harmonikarji, plesalke in plesalci. Ustanovljena je bila folklorna skupina Gozdar. Na najrazličnejših prireditvah so jih spremljali tudi recitatorji. Prijetna so bila druženja na vajah in najrazličnejših nastopih. Pevski zbor je ubrano prepeval predvsem koroške ljudske pesmi. Pevci so se starali, pomladka ni bilo, pevski zbor je nehal prepevati. Harmonikaši so se organizirali v samostojno skupino, vendar pa še radi zaigrajo s folklorno skupino. Med najbolj aktivnimi in prepoznavnimi je bila in je še folklorna skupina.

Prepoznavna je bila že v preteklosti izven koroške regije. Ime Črna je ponesla tudi širom po svetu, saj je bilo društvo včlanjeno v CIOFF (Mednarodna zveza tradicijskih skupin). V Črni so nastopale poleg domačih tudi tuje folklorne skupine. Folklorna skupina Gozdar drži vezi z njimi še danes. Kar nekaj skupin se je predstavilo na Turističnem tednu v Črni. Folklorna skupina Gozdar nastopa na Turističnem tednu že od svoje ustanovitve. Je tudi organizatorica zelo odmevne folklorne prireditve »Na gaudi se dobimo«. Turistični teden se zaključi s to zelo zanimivo folklorno prireditvijo, ki poteka v dveh delih. Nastopajoče skupine se predstavijo v centru Črne, glavni nastop pa poteka na odru Kulturnega doma. Leta 2025 je nastopalo na folklorni prireditvi »Na gaudi se dobimo« več kot 200 plesalk, plesalcev in muzikantov iz devetih folklornih skupin.

Ta prireditev pestri Turistični teden že več kot 20 let. So pa plesalke in plesalci vedno pripravljeni sode-

Prikaz rokodelskih spretnosti na v okviru Turističnega tedna

lovati pri drugih prireditvah Turističnega tedna. KD Gozdar poleg te prireditve organizira še druge zanimive kulturne prireditve, med njimi »Od jabke do mošta«.

Letošnje leto je jubilejno – v februarju smo praznovali 45 let delovanja FS Gozdar, zanimiva pa bo 70-letnica Turističnega tedna v Črni. Upam, da bo teh praznovanj še veliko!

Gorazd Mlinšek,
častni član KD Gozdar

Koroški turistični teden v Domu starejših na Fari

MARATON KRALJA MATJAŽA (MEMORIAL MIRANA ČASA)

Maraton kralja Matjaža – Memorial Mirana Časa je ena najstarejših in najbolj prepoznavnih tekaških prireditev na Koroškem. Poteka v okviru tradicionalnega Koroškega turističnega tedna v Črni na Koroškem, kjer vsako leto združuje rekreativne in tekmovalne tekače vseh generacij. Organizator maratona je Športna zveza Črna na Koroškem v sodelovanju z Občino Črna na Koroškem. Ime maratona pa izhaja iz pripovedke o kralju Matjažu, ki je tesno povezana z območjem Pece in Črne na Koroškem. Kralj Matjaž je eden najpomembnejših simbolov kraja, po njem pa so poimenovani tudi številni drugi dogodki. Maraton je eden redkih slovenskih krajevnih tekov, ki se lahko pohvali z več kot štiri-desetletno tradicijo.

Zgodovina

Prireditev je bila prvič organizirana v začetku osemdesetih let, letos pa bo 43. izvedba. Od leta 2015 nosi tudi ime Memorial Mirana Časa, v spomin na ustanovitelja maratona, dolgoletnega športnega delavca in velikega promotorja športa na Koroškem. Za prebivalce Črne na Koroškem je Miran Čas ostal pomembna osebnost ne le zaradi maratona, ampak tudi zaradi svojega dela v gozdarstvu, raziskovanja koroških gozdov in organizacije številnih športnih dogodkov. Po njegovi smrti je prireditev dobila memorialni značaj. Vsako leto na prireditev pridejo tudi njegovi sorodniki, od katerih je najbolj znana igralka Katarina Čas.

Start Maratona Kralja Matjaža (Foto: Simon Klavž)

Maraton je množično obiskan (Foto: Simon Klavž)

Tekačice na Maratonu Kralja Matjaža (Foto: Simon Klavž)

Vse bi rade stale na prvi stopnički (Foto: Simon Klavž)

Tekač na enem izmed preteklih maratonov (Foto: Simon Klavž)

Proge

Start in cilj vseh tekov sta v športnem parku v Črni na Koroškem. Trase so potekale po cestah med Črno in Žerjavom, leta 2025 pa je bil prvič organiziran 10-kilometrski tek po Centru Črne, mali maraton (21 km) pa zaradi gradnje ceste med Žerjavom in Črno ni bil izpeljan. Trasa na 10 kilometrov šteje tudi za Štajersko-Koroški pokal.

Ostale trase so še:

- tek na 3 km,
- otroški teki na 800 m in 400 m,
- družinski tek na približno 1,2 km.

Na prireditvi podeljujejo priznanja najboljšim športnikom občine Črna na Koroškem.

Današnji pomen

Maraton je danes predvsem praznik rekreacije, druženja in lokalne identitete. Vsako leto privabi tekače iz vse Slovenije, hkrati pa ostaja pomemben spomin na delo Mirana Časa in njegovo vlogo pri razvoju športa v Črni na Koroškem.

Simon Klavž

Udeležba na maratonu je poseben izziv (Foto: Simon Klavž)

Tekači na ulicah Črne (Foto: Simon Klavž)

TURNIRJI V ODBOJKI V ČASU TURISTIČNEGA TEDNA

Moška ekipa Črne na Koroškem

Moška ekipa na starem igrišču v Lamprečah

Turnir v odbojki je potekal tako v moški kot v ženski konkurenci

V novejšem času poteka tekmovanje v dvorani

Predaja pokala na turnirju

Zmagovita ekipa

NOGOMET

DEBELI proti SUHIM

Nogometna tekma v sredini 20. stoletja

Ekipa debelih za nogometno tekmo suhi proti debelim, 2006

Razigrana ekipa debelih v akciji

Suhi nasprotniki ne zaostajajo, razen v kilogramih

Ekipa suhih

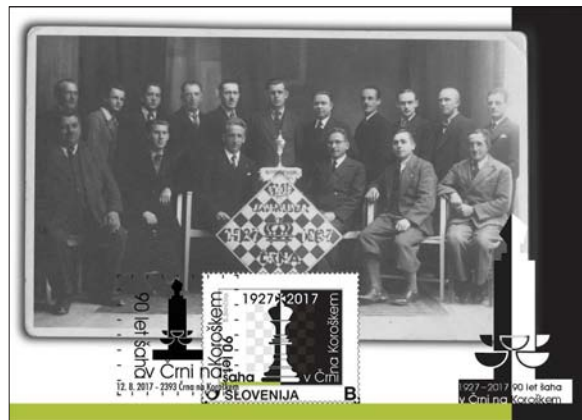

Nogometna tekma suhi proti debelim

TURISTIČNI TEDEN IN ZANIMIVOSTI V SLIKI

Gradnja kulturnega doma v Črni na Koroškem

Razglednica 90 let šaha v Črni na Koroškem

Odbojkarji na turnirju

Ženske na tekmi debeli proti suhim

Športniki in funkcionarji Športne zveze Črna

Kmečki voz

Gozdni mož

Fredi je najprej pel, potem pa igral za debele, 2006

Kralj Matjaž iz snega na prireditvi Gradovi Kralja Matjaža

Razglasitev najbolj urejenih objektov v Črni in okolici

Kralj Matjaž v ilustraciji

Državno prvenstvo v oponašanju jelenjega ruka

Predsedniki NK Peca

Kralj Matjaž, najpomembnejši simbol kraja

Pohod

Ob knjigi Črna in Črnjani

Otvoritev sodobne, domiselne in zanimive razstave z naslovom **KAPO DOV, ČRJANI!** je poklon izjemnim domačinom.

Literarni večer Liter literature v Črni, 2012

Izdelki članic Društva upokojencev

Divja jaga

Predsednica TD, Kralj Matjaž in županja

Razstava Črna v čipki (Foto: B. Keber)

Mladi maratonci

Harmonikaši

Mlade plesalke

Kapelica v Topli

Burjakov mlin (Foto: Tomo Jeseničnik)

Tudi kegljači vsako leto priredijo turnir za pokal Turističnega tedna
(Foto: Irena Greiner)

Srečanje na Grohatu

Značilna lokalna arhitektura (Foto: Tomo Jeseničnik)

Anej in Rok – BQL

Obrezovanje drevesa ob prikazu delovanja nove cisterne

Luka Kropivnik na literarnem večeru: o pomenu in delu Ivana Hribarja

Ekipni hitropotezni turnir v šahu vedno tudi v času Turističnega tedna
(Foto: Irena Greiner)

Na razglasitvi športnika leta 2013

Odbojkerski turnir v Žerjavu

Kaj se bo izcimilo iz tega?

Vsakoletne turistične prireditve razživijo Črno na Koroškem

Tradicionalni koroški turistični teden

Črna na Koroškem je najlepši turistični kraj v Mežiški dolini. Leži ob reki Meži na stičišču treh čudovitih alpskih dolin Topole, Koprivne in Bistre, stisnjene med apnenčaste pečine in gozdove.

Na razvoj kraja je v preteklosti vplivalo železarstvo, pozneje rudarstvo (zgodovina svinčevih in cinkovih rudnikov v okolici Črne sega v leto 1644) in lesarstvo. Gostinska dejavnost ima dolgoletno tradicijo, saj so tukaj že v davni preteklosti uspešno prirejali sejme.

Obiskovalci si v Črni lahko ogledajo rudarski muzej in narodopisno zbirko, Rešarjevo hišo z vzdanim kamnom z grškim napisom "Danes meni, jutri tebi" in letnice 1576 (menda je bila takrat v stavbi mrtvašnica), grad Mušenik iz 18. stoletja, neoromansko zasnovano župno cerkev sv. Ožbolta iz sredine 19. stoletja, na pokopališču pa kapelico iz 18. stoletja. Poleg številnih pomnikov in spominskih obeležij NOB je v središču Črne votlina z nagačenim medvedom. Na ta konec Koroške radi zahajajo tudi smučarji, saj se sneg obdrži tudi mesec dlje kot na drugih smučiščih v Mežiški dolini. Pozimi pridejo na svoj račun tudi tekači na smučeh. Planinci poznajo Črno kot izhodišče za lepe izlete na Smrekovec, Peco, Raduho in Olševo.

V Črni že vrsto let deluje turistično in olepševalno društvo. Vsako leto sredi avgusta prizadevni organizatorji pripravijo tradicionalni Koroški turistični teden s kulturnimi, športnimi in zabavnimi prireditvami. Letos je bil

Središče Črne na Koroškem

od 11. do 20. avgusta že jubilejni, 40. po vrsti.

Domačini in obiskovalci iz drugih krajev Mežiške doline so si lahko ogledali različne kulturne in etnološke prireditve. V okviru Etno festivala Okarina '95 (Skandinavske bele noči) sta nastopili skupini Folka s Finske in Vasen iz Švedske. Iz Ljubljane so prišli plesalci folklorne skupine France Marolt. Domačin Niko Brumen je predstavil svoje pravkar izšlo knjigo aforizmov Misli iz parterja, ki jo je izdala založba Voranc z Raven. V času Koroškega turističnega tedna je bilo na ogled še več razstav: slikarja Mojca Kovač in Leander Fužin sta razstavila svoja

likovna dela, gojenci Centra za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem in člani oziroma članice društva upokojenecov so se predstavili s svojimi izdelki. Tomo Jeseničnik pa je za motiv tokrat prikazanih fotografij izbral gorsko kolesarjenje. Od etnoloških prireditev omenimo sprevod vozov s prikazom kmečkih del in predstavitev kmetij ter srečanje predic. Domačini so pokazali, kako so včasih delali kovači, mlatiči, holcarji, kako so pekli kruh itd.

Na svoj račun so prišli tudi športniki in športni navijači. Na sporedu so bili: 15. maraton Kralja Matjaža, kolesarjenje do Najevske lipe, tekmovalje z rolerji, nogometni tekmi (med domačim NK Peca in nogometaši Nove opreme ter za pokal Turističnega društva), odbojkarški in šahovski turnir, tekmovalje lovcev v streljanju na glinaste golobe na Ježevem ter tekmovalje gozdarjev. Strme Obistove peči nad Črno so za alpiniste in gorske reševalce vsako leto pravi izziv, da pokažejo, kako zna jo plezati in reševati iz skal.

Prireditev je bilo v Črni v predzadnjem poznopoletnem

avgustovskem tednu toliko, da je vsakdo našel kaj zase. Pa naj je bila to tudi razstava prazničnih kmečkih jedi, ki so jo pripravile članice Aktiva kmečkih žena, celodnevni kramarski sejem, pohod po poteh Koroškega bataljona do partizanske bolnice B-11, otvoritev obnovljene cerkve sv. Ožbolta v Črni, ognjemet, pogovor Ekologija in turizem ali pa zgolj pestra ponudba domačih gostincev, ki so poleg hrane in pijače poskrbeli tudi za obilo zabave z znanimi pevci (Severina, Čuki, srečanje harmonikarjev na vasi).

Med športne, kulturne in zabavne prireditve so Črnjani vtkali tudi nekaj otvoritev. Tako imajo odslej v kraju poslovalnico Zavarovalnice Maribor, gostilna Drofelnik je odprla prenovljeno restavracijo, ponovno pa je odprt tudi nekdanji hotel Planinka (sedaj nosi ime Krnes), ki ga bodo v celoti obnovili do konca leta, pripravlja pa že privlačno ponudbo za ljubitelje gorskega kolesarjenja.

A.Č.

Sponzor projekta
Moja dežela - lepa, urejena in čista

OMV-ISTRA

trgovina z nafto in naftnimi
derivati, d.o.o.

KOPER
Ferrarska 7
60000 Koper, Slovenija

•BRAMAC•

Bramac d.o.o. Škocjan
vse za streho

68275 Škocjan,
Dobruška vas 45,
tel.: 068/322 007,
fax: 068/76 290

Sponzor
projekta
Moja dežela -
lepa, urejena
in čista

